

TRYGGE SAMFUNN

TIDSSKRIFT FOR KVINNERS FRIVILLIGE BEREDSKAP (KFB) NR 2 2018

Tema:

Falske nyheter – hvem garanterer sannheten?

- En ny dimensjon
- Vi må ta ansvar for oss selv
- Skal finne løsning på flomproblemene

Sant, delvis usant eller løgn?

STYRELEDER SIGNE ØYE

– «Sårbarhetskonferansen 2018» ble en dag med mye kunnskap og innsikt i en dataverden som påvirker vår hverdag mer og mer. Om kjente metoder i en ny medievirkelighet. Om hvordan vi kan påvirke kampen om sannheten i en tid der «fake news» utfordrer de ulike samfunnsarenaer og oss som enkeltmennesker.

At det formidles falske nyheter er ikke noe nytt i seg selv. Men med vår moderne teknologi går informasjonsstrømmen ut med stadig større hastighet – og i stadig større volum. Dette er det nye. I dag er 4 milliarder mennesker på nett. Det er åpent, tilgjengelig og standardisert for alle. Mulighetene for å plante uriktige opplysninger og

manipulere etablerte sannheter er mange for dem som har onde hensikter. I en konfliktfylt verden har fremmede makter investert betydelige summer for å fremme sine politiske interesser gjennom og hacke seg inn på samfunnskritiske nettsteder og å bruke de sosiale medier som budbringer for tvilsomme opplysninger.

Heldigvis har vi militære og sivile aktører med høy kompetanse som vokter landets vitale interesser. Som vanlige samfunnsborgere kan også vi bidra gjennom å vise sunn skepsis og unnlate å trykke «like» når vi mottar noe som er mistenkelig.

Vi kan alle gjøre noe. La oss gjøre det.

Grunn til bekymring

REDAKTØR JAN ERIK THORESEN

Norge har lenge vært et sårbart samfunn og sårbarheten har vokst i takt med digitaliseringen. I realiteten er alskens digitale produkter og tjenester null verdt dersom strømforbruket uteblir. På sett og vis er alle eggene lagt i en kurv.

Men vender vi blikket bort fra det digitale og inn i den fysiske verden, er det også der mye å bekymre seg over. Det forholder seg slik at svikt i den globale legemiddelforsyningen kan få katastrofale konsekvenser for det norske samfunn. Uten egenproduksjon av legemidler og med et begrenset lagerhold står Norge bakerst i køen når en eventuell krisesituasjon skulle inntruffe og legemiddelfirmaene skal

fordele legemidlene på verdensmarkedet.

Og som om ikke dette skulle være nok vil en større influensaepidemi kunne ramme det norske samfunn spesielt hardt, ikke minst fordi landet har en lav vaksinasjonsdekning. Influensaen er en direkte årsak til 900 dødsfall per influensasessong.

Jo da, myndighetene har selvsagt beredskapsplaner for å kunne håndtere slike kriser. Men så er det også på dette området slik at vi må passe på oss selv.

Det kan være lurt å investere i et nålestikk og holde seg tørr på bena.

Det enkle er ofte det beste.

Kvinnens Frivillige Beredskap

Utgever

Kvinnens Frivillige Beredskap (KFB)

Besøksadresse: Bygning 60,
Akershus festning
Postadresse: Pb 1550 Sentrum 0015 OSLO
Internett: www.kfb.no
E-post: kfb@kfb.no
Telefon: 23 09 34 58/22 47 82 60

Redaktør

Jan Erik Thoresen
E-post: redaksjon@kfb.no
Mobil: 908 31 362

Redaksjonskomité

Signe Øye, Hanne G. Garder
og Jan Erik Thoresen

Utgivelser

Tidsskriftet utgis i papirutgave
to ganger pr. år
Opplag: 7 300 eks.

ISSN 1890-5285

Abonnement

Tidsskriftet sendes gratis til interesserte.
Abonnement kan tegnes ved å sende
en melding til sekretariatet i KFB.

Innhold

Stoff fra tidsskriftet eller våre websider
kan brukes fritt ved angivelse av kilde.
Artikler og debattinnlegg sendes
redaksjonen. De som ønsker innsendt
stoff og bilder i retur må angi
returadresse tydelig.
Innholdet i signerte artikler står for
forfatterens eget syn, og representerer
nødvendigvis ikke KFBs offisielle mening.

Grafisk produksjon

Design: Aina Griffin
Layout: Sandvik design
Trykk: 07 Gruppen
Forsidefoto: Dan Cleve / Maskot / NTB scanpix

KFB har som formål å styrke landets beredskap ved å:

Spre opplysning om Norges
totalforsvar og beredskap.

Arbeide for å styrke det sivile
samfunns muligheter til å møte
krisesituasjoner i fred eller krig.

Søke å høyne og samordne
medlemsorganisasjonenes
innsats i beredskapssammenheng.

Være pådriver overfor myndighetene
i beredskapsspørsmål.

aktuell:

Direktør Cecilie Daae,
Direktoratet for Samfunns-
sikkerhet og Beredskap (DSB).

– Vi må ta ansvar for oss selv!

Foto: DSB

– Sårbarheten er stor i dagens høyteknologiske samfunn. I tillegg skaper ekstremværet situasjoner som utfordrer hver enkelt av oss. Vi må tenke beredskap i eget hjem, sier direktør Cecilie Daae i Direktoratet for Samfunns-sikkerhet og Beredskap (DSB). Den landsomfattende kampanjen «Du er en del av Norges beredskap» skal øke folks bevissthet om egenberedskap.

AV JAN ERIK THORESEN

Vi lever i en stadig mer uforutsigbar verden der konsekvensene av ekstremvær kanskje er den største trusselen. I vår digitaliserte hverdag har vi gjort oss avhengige av en rekke tjenester og funksjoner som vi forventer alltid skal fungere. Men hva hvis strømmen blir borte i flere dager? Eller hvis mobilnettet slutter å fungere? Eller butikken ikke kan levere mat? Eller hvis vannet blir forurenset eller avstengt? Og skulle du trenge medisiner og apotekene ikke kan levere? Hva da?

Selv om disse scenarioene er lite sannsynlige er de på ingen måte usannsynlige. Vi ønsker derfor at folk skal reflektere litt rundt disse spørsmålene og ha en plan for hvordan en skal klare seg om det en tar for gitt i hverdagen blir utilgjengelig i en periode, sier Cecilie Daae.

MÅ PÅ DAGSORDENEN IGJEN
– Under Den kalde krigen var myndighetenes befolkningsråd om det vi

kaller «egenberedskap» konkrete og detaljerte. Og ikke minst var bevisstheten i befolkningen om temaet større. Mye av sikkerhetstenkingen har gått tapt siden den gang. Og så er det nok slik at mange av dem som har opplevd en situasjon uten strøm over et lengre tidsrom, i etterpåklokskaps lys, har angret på at de ikke var forutseende nok til eksempelvis å ha ett par flyttbare parafinovner stående i beredskap sammen med noen reservekanner. Eller å ha tilstrekkelig med mat, vann, fyrstikker, stearinlys og batteri til lommelykter i reserve, mener DSB-direktøren.

Hun understreker nødvendigheten av å få tanken om egenberedskap på dagsordenen igjen.

VIKTIG BEFOLKNINGS- UNDERSØKELSE

DSBs befolkningsundersøkelse avslører at det står dårlig til med folks kunnskaper om hvor sårbart samfunnet er blitt.

Illustrasjon: DSB

– Med utgangspunkt i Befolkningsundersøkelsen har vi fått bekräftet at vi må bli bedre til å håndtere konsekvensene av ulike kriser. Ekstrem strømvhengighet og ekstrem digitalisering er i sum forhold

som griper inn i alle ledd i beredskapskjeden helt ned til den enkelte familie, presiserer Cecilie Daae.

Undersøkelsen viser at det er forskjell på by og land. Folk ute i distriktene er mer beredskapsorienterte enn folk i byene.

KAN TILPASSES LOKALE FORHOLD

DSBs kampanje, «Du er en del av Norges beredskap» lanseres i første omgang i et samarbeid med Oslo kommune. Kampanje-elementene omfatter en brosjyre, plakat, Pod-cast og bruk av internett, bl.a. DSBs eget nettsted, www.sikkerhverdag.no

– Alle fylker og kommuner får tilgang til materiellet med anmodning om å iverksette kampanjen, tilpasset lokale og regionale forhold, forteller direktør Cecilie Daae.

ANBEFALT BEREDSKAPSLAGER

- 9 liter vann per person
- To pakker knekkebrød per person
- En pakke havregryn per person
- Tre bokser middagshermetikk eller tre poser tørrmat per person
- Tre bokser med pålegg med lang holdbarhet per person
- Noen poser tørket frukt eller nøtter, kjeks og sjokolade
- Medisiner du er avhengig av
- Ved-, gass eller parafinovn til oppvarming
- Grill eller kokeapparat som går på gass
- Stearinlys, lommelykt med batterier, parafinlampe
- Fyrstikker og lighter
- Varme klær, pledd og sovepose
- Førstehjelpspakke
- Batteridrevet DAB-radio
- Batterier, batteribank og mobil-lader i bilen
- Våtservietter og desinfeksjonsmiddel
- Tørke-/toalettpapir
- Litt kontanter
- Ekstra divstoff og ved/gass/parafin
- Rødsprit til oppvarming og matlaging
- Jodtabletter (til bruk ved atomhendelser)

Kilde: DSB

FOTO: iStock

Problematisk legemiddelberedskap

Uten egenproduksjon av legemidler og med begrenset lagerhold er Norge ekstra sårbar under en krise.

Svikt i den globale legemiddelforsyningen kan få katastrofale konsekvenser for det norske samfunn. Antall meldinger om leveringssvikt av legemidler her i landet er mangedoblet fra 2007 og frem til i dag. Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB) har, i samarbeid med blant andre Helse- og beredskap i spesialisthelsetjenesten, utarbeidet en risikoanalyse av legemiddelmangel i Norge. Scenariet i analysen omhandler en svært alvorlig mangel på insulin og antibiotika, som vil gi dramatiske konsekvenser for liv og helse.'

BEGRENSEDE MULIGHETER

Ved svikt i forsyningen av legemidler til Norge har landet svært begrensede muligheter til å produsere egne legemidler uten import av virkestoffer. Store deler av legemiddelindustrien er avhengig av råstoffer fra Kina og India, og det er minimalt lagerhold i alle ledd. Ved en krisesituasjon kan Norge, som et lite marked, havne bakerst i køen når legemiddelfirmaene skal fordele legemidlene på verdensmarkedet.

NATURKATASTROFER OG EKSPORTFORBUD

En av de viktigste årsakene til stans i forsyningen av legemidler er produksjonsproblemer og ulykker ved produksjonsanleggene. Naturkatastrofer som orkan eller flom kan i tillegg gi store ringvirkninger for resten av forsyningskjeden. Ved sikkerhetspolitisk spente situasjoner kan land med høy egenproduksjon av legemidler innføre eksportrestriksjoner for å sikre egen befolkning tilstrekkelig medisiner. Svikt i IKT-infrastruktur og forfalskninger og svindel med partier av legemidler er også eksempler på hendelser som kan føre til alvorlig svikt i forsyningen.

MULIGE TILTAK

I risikoanalysen skisseres flere mulige tiltak, blant annet behov for endrede krav til lagerhold av legemidler i alle ledd, og gjensidige forpliktende avtaler mellom europeiske land. Ved akutt legemiddelmangel er det i tillegg behov for nasjonale føringer for rasjonering og prioritering av legemidler, og et varslingsystem direkte til pasientgruppen som er rammet. Helsedirektoratet gjør nå en gjennomgang av hele legemiddelberedskapen i Norge.

STOR UTFORDRING FOR SAMFUNNSSIKKERHETEN

Epidemier sprer seg raskere og lengre enn noen gang. Å kunne håndtere en pandemi er viktig for Norge.

Det er i år 100 år siden influensaepidemien «Spanskesyken» herjet. Bare i Norge mistet rundt 15.000 mennesker livet. På verdensbasis døde opp til 50 millioner, et antall som overskrider de som omkom under første verdenskrig. En tilsvarende katastrofe har verden ikke opplevd senere. I følge WHO (World Health Organization) kan noe liknende inntruffe nær sagt når som helst og hvor som helst. Organisasjonen lister opp 15 ulike sykdommer som representerer potensielle trusler der umiddelbar respons er påkrevet.

SMITTESTOFFENE UTVIKLER SEG RASKT

– Plutselig en dag kan det oppstå et nytt smittestoff vi ikke har noe forsvaret mot og som gir alvorlig sykdom med spredning fra menneske til menneske, forklarer Anne Spurkland, immunolog og professor i medisin ved Universitetet i Oslo. Smittestoffene kan bli overført av mygg eller andre insekter, kontakt med dyr eller fra menneske til menneske. I vår tid sprer epidemien seg raskere og lengre en noensinne. Den store influensaepidemien i 2009 nådde alle kontinenter på mindre enn ni uker. Utbrudd som tidligere var lokale kan globalisere seg like fort som et fly forflytter seg.

NASJONAL BEREDSKAPSPLAN
I 2014 vedtok den daværende regjering en nasjonal beredskapsplan mot pandemisk influensa. Myndighetene innså at dette er en stor utfordring både for samfunnssikkerheten og helsetjenesten. Den nasjonale beredskapsplanen sikrer en felles nasjonal planlegging og håndtering av en krise. I planen fastsettes det ansvar og fordeler oppgaver for håndteringen på en rekke instanser, både i og utenfor helsetjenesten.

Det er et mål at en under en pandemi skal kunne opprettholde nødvendige samfunnsfunksjoner innen alle samfunnsarenaer så langt det er mulig.

EN NY INFLUENSAEPIDEMI VIL KOMME

– Influenza er unik blant alle epidemier i måten viruset regelmessig sprer seg over hele kloden på. Den store spenningen knytter seg til om vi vil få en ny epidemi like alvorlig som «spanskesyken», sier overlege

Bjørn Blomberg, ved Norsk Folkehelseinstitutt.

I følge Folkehelseinstituttet kommer sesonginfluensaen hver vinter. I mange land, deriblant Norge, er det for lav vaksinasjonsdekning. Influensa står bak 900 dødsfall pr. influensasessong her i landet.

– I fall det dreier seg om en pandemisk influensa vil det største problemet være at det tar flere måneder å få produsert vaksiner, påpeker overlege ved Folkehelseinstituttet, Siri Helene Hauge.

FOTO: Pixabay

STYRKER MARITIM IT-SIKKERHET

Ett av tre shipping-selskaper ble utsatt for cyberangrep i fjor. Nå tas det grep for å styrke beredskapen.

På bakgrunn av omfattende sikkerhetshendelser i året som gikk har den internasjonale skipsfartsorganisasjonen IMO utarbeidet en ny forskrift som legger større press på at maritime virksomheter må legge større innsats i arbeidet for å redusere cyberisiko innen 2021.

Dette betyr at rederiene må sørge for god beredskap og beskyttelse av skip og utstyr, og i tillegg sikre at virksomheten evner å identifisere og respondere på digitale trusler og hendelser. Konsekvensene for dem som ikke klarer å møte kravene kan bli fatale; fra kritiske driftshendelser og utsyr som ikke fungerer til høyere forsikringspremie og adkomstnekt til havner.

– Den raskt voksende cybertrusselen i maritim industri og den nye forskriften krever en strategisk og kostnadseffektiv tilnærming til identifisering og håndtering av cyberrisiko, sier Arne Helme, som er leder for KPMGs cybertjenester i Norge, til Computerworld.

I intervjuet peker han på at det trengs skalerbare og datadrevne løsninger som automatisk kan oppdage og adressere risiko. Han ser for seg et samarbeid mellom Kongsberg digital og KMPG, som vil kunne øke cybersikkerheten og skape en god plattform for håndtering av risiko.

Tre av ti nordmenn deler sine private passord

– Dette er å spille et høyt spill med sine egne personopplysninger i potten, sier cybersikkerhetsekspert Bjarte Malmedal i NorSIS (Norsk senter for informasjonssikring).

I følge en undersøkelse NorSIS har gjort vises det med all mulig tydelighet at det er et stort behov for digital forståelse og opplæring. 1.500 nordmenn ble spurt om sin behandling av passord. Deling av viktige passord er like vanlig blant kvinner som blant menn. Det er imidlertid en klar tendens til at de over 55 år er langt flinkere enn de yngre til å holde passordene for seg selv. Bare 17 prosent av de spurte har i liten, i noen eller i stor grad delt sine passord med andre. Det er i aldersgruppen 15–33 år det er klart vanligst å dele passord med andre. Hele 43 prosent i denne aldersgruppen har delt passordene sine.

OVERRASKENDE

– Den yngre generasjonen har vokst opp med den digitale tidsalderen, men er likevel gruppen som er klart mest slumsete i sin omgang med passord, overraskende nok. Det er kritisk viktig for et samfunn som blir stadig mer digitalt å ha en oppvoksende generasjon som har gode sikkerhetsvaner. Passord er private og bør ikke deles med noen, uansett hvor nære vennene er, understreker Bjarte Malmedal

MANGE PASSORD PÅ AVVEIE

Hele en av ti av de spurte oppgir dessuten at de vet at uvedkommende har fått tilgang til ett eller flere av deres passord i løpet av det siste året. Også her er aldersgruppen 15–33 år overrepresentert. Nesten hver femte spurte (18 prosent) er sikre på at uvedkommende har fått tak i deres passord det siste året.

SKRIVER NED PASSORD

I NorSIS-undersøkelsen fremgår det dessuten at nesten fire av ti nordmenn (38 prosent) skriver ned passord de anser som viktige. Mens 23 prosent velger å skrive det ned på et stykke papir eller i en bok, lagrer 16 prosent det i en fil på datamaskinen eller mobiltelefonen.

– Du kan skrive ned passordet ditt og ha det lagret på et trygt sted, men ikke legge lappen i vesken eller på skrivebordet, råder Bjarte Malmedal.

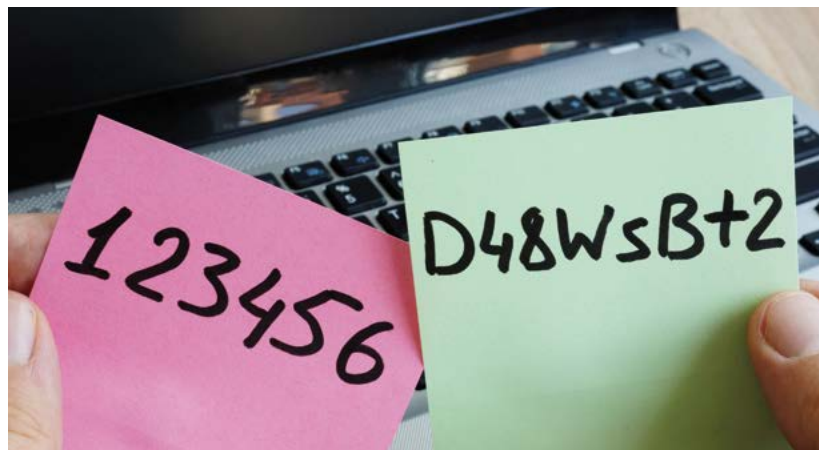

FOTO: iStock

Denne satelitten skal fange opp signaler fra navigasjonsradar.

FOTO: FFI/NASA

LETTERE Å KONTROLLERE SKIP I NORSKE FARVANN

Norsk romteknologi skal avsløre skip med uærlige hensikter. Både Kystverket, Forsvaret, Fiskeridirektoratet og Hovedredningsentralen får nyttig informasjon.

600 kilometer over jorden flyker en seks kilo tung boks av gårde i 27.000 kilometer i timen. 15 ganger i døgnet flyr den over Barentshavet og sender meldinger om ting den ser ned til bakke- og fiskestasjoner på Svalbard og i Vardø. Den lille boksen heter AISSat1 og var Norges første mikrosatellitt da den ble skutt opp fra India i 2010. I dag har Norge fire operative mikrosatellitter. To nye er underveis.

ET ØYE I VERDENSROMMET

AISSat1 ble laget for å fange opp såkalte AIS-signaler fra skip.

I følge Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) er AIS et internasjonalt automatisk identifiseringssystem. Alle skip over 300 tonn er pålagt å ha en AIS-sender om bord. Senderen gir fra seg informasjon om fartøyets identitet, posisjon, kurs og fart. Dette kan plottes inn på et elektronisk kart eller på radarskjermen til skip i nærheten. Systemet er viktig for sikkerheten til sjøs og for overvåking av skipstrafikk. Kystverket har AIS-mottagere langs

hele kysten, men disse har kun en rekkevidde på 30–40 nautiske mil. Mikrosatellitten AISSat1 ble utviklet for å fange opp de signalene som mottagerne langs kysten ikke får inn.

– AISSat1 skulle demonstrere at det er mulig å motta AIS fra rommet. Satelitten var så vellykket at den siden dag en har fungert som en operativ satelitt, opplyser Richard B. Olsen, som er leder for FFIs arbeid med mikrosatellitter.

KAN FINNE UOVERENSSTEMMELSER

AIS vil ikke nødvendigvis gi et fullstendig bilde av skipstrafikken. Mange skip har ikke krav om å bruke AIS, det kan dreie seg om utstyrsfeil eller at signalene kan bli bevisst manipulert, eksempelvis ved at skip slår av sine AIS-sendere.

– FFI foreslo allerede i 2001 en mikrosatellitt utstyrt med en navigasjonsradardetektor (NRD). Alle skip over 300 tonn er nemlig pålagt å bruke navigasjonsradar. Ved å sammenstille

signaler fra navigasjonsradaren med AIS-data kan vi få et bedre trafikkbilde. Det vil eksempelvis være mulig å finne skip som sender ut navigasjonsradarsignaler men som har slått av AIS-senderen, slik at disse kan sjekkes nærmere. I 2019 skal FFI, i samarbeid med Kystverket og Norsk Romsenter, sende opp en ny mikrosatellitt, Norsat 3, utstyrt med navigasjonsradardetektor i tillegg til AIS-mottager, opplyser Richard B. Olsen.

NOK ET SPENNENDE KAPITTEL

Allerede i 2021 skal norSat-4 etter planen til værs. Den vil bruke et optisk kamera for å gi et enda mer komplett bilde av trafikken til havs.

– Den vil veie rundt 20 kilo, og vil ha et kamera som kan finne fartøy som er rundt 30 meter eller større. Hvert bilde vil dekke ca. 10.000 kvadratkilometer. Kameraet vil håndtere både mørketid og dårlig lysforhold. Målet er altså en oppskyting i 2021, sier Richard B. Olsen.

REFLEKSJONER ETTER EN EKSTREM TØRKESOMMER:

KLIMAENDRINGER UTFORDRER MATSIKKERHETEN

– Vi kan ikke tillate oss å se bort fra at en krise i matforsyningen vil kunne inntreffe en gang i fremtiden. Men pr i dag er norsk matforsyning robust. Det er ikke behov for å iverksette umiddelbare tiltak, sier ass. direktør Per Brekke i Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB). – Imidlertid innebærer beredskap å ta høyde for det uforutsette, sier han.

AV JAN ERIK THORESEN

I følge den risiko- og sårbarhetsanalyse av norsk matforsyning som DSB gjennomførte for et par år tilbake er det i et kort og mellomlangt perspektiv ingenting som tyder på at en skal være bekymret for tilgangen på mat her i landet. Desto lenger tids-horisonter blir, desto større blir imidlertid usikkerheten. I analysen heter det at det må tas høyde for dette i vurderingene av forsyningsberedskapen i tiden fremover.

ET TENKT SCENARIO

Et tenkt scenario med flerårig global krise i matforsyningen vil være en utfordring for norsk matsikkerhet.

– I dag er dette svært lite sannsynlig, og umiddelbare tiltak for å kunne møte en slik situasjon synes derfor ikke nødvendig. I et lengre perspektiv øker imidlertid usikkerheten. Vedvarende klimaendringer, økende knapphet på jord, vann og viktige mineraler,

geo- og handelspolitikk kan føre til endrede forutsetninger. Vi kan derfor ikke tillate oss å se bort fra at sannsynligheten for et slikt scenario om 15 – 20 år kan fremstå som noe større enn i dag, understreker Per Brekke.

EVNE OG MULIGHET FOR ENDRINGER

For å kunne foreta beredskapsmessige vurderinger er det viktig å ha oversikt over hvilke muligheter dagens produksjonsgrunnlag gir for ombygging.

– Samtidig må vi sikre oss at vi faktisk har evne og mulighet til å gjøre endringer om behovet skulle oppstå. Det er på det rene at en alvorlig svikt i verdensmarkedet for korn og andre matvarer vil måtte føre til en styrt endring av produksjons- og forbruksmønsteret i Norge. Kjøtt, melk og ost vil i stor grad måtte erstattes av korn, grønnsaker, rotfruk-

ter, poteter og fisk. En slik endret utnyttelse av produksjonsgrunnlaget og større bruk av fisk i kostholdet representerer, sammen med redusert matsvinn i alle ledd, en beredskapsreserve, forklarer Per Brekke.

Han presiserer at dette potensialet pr. i dag ikke er kvantisert. Hverken DSB eller andre myndigheter har oversikt over hvor store muligheter som ligger i en slik omlegging, ei heller hva som skal til av myndighetsinnsats og reguleringer for å gjennomføre den.

– En av våre viktigste anbefalinger er derfor å utrede potensialet for omstilling av produksjon og forbruk for å ha et bedre grunnlag for å vurdere matberedskapen på, mener Brekke.

FISK NOK TIL ALLE

Det er vanskelig å se for seg kriser hvor produksjonen av fiskeri- og havbruksnæringen ikke vil være

FOTO: Pixabay

tilstrekkelig til å dekke det innenlandske behovet for fisk. Spørsmålet knytter seg mer til hvor stor andel av energiinntaket fisk i praksis kan utgjøre. Tidligere beregninger viser at fisk kan dekke rundt 9 prosent av energibehovet. Selv om havbruksnæringen også vil bli rammet av en svikt i mulighetene til import av vegetabilsk for, er produksjonsgrunnlaget så stort at det uansett vil kunne gi viktige bidrag til kostholdet i en krisesituasjon.

BEREDSKAPSLAGRING AV MATKORN

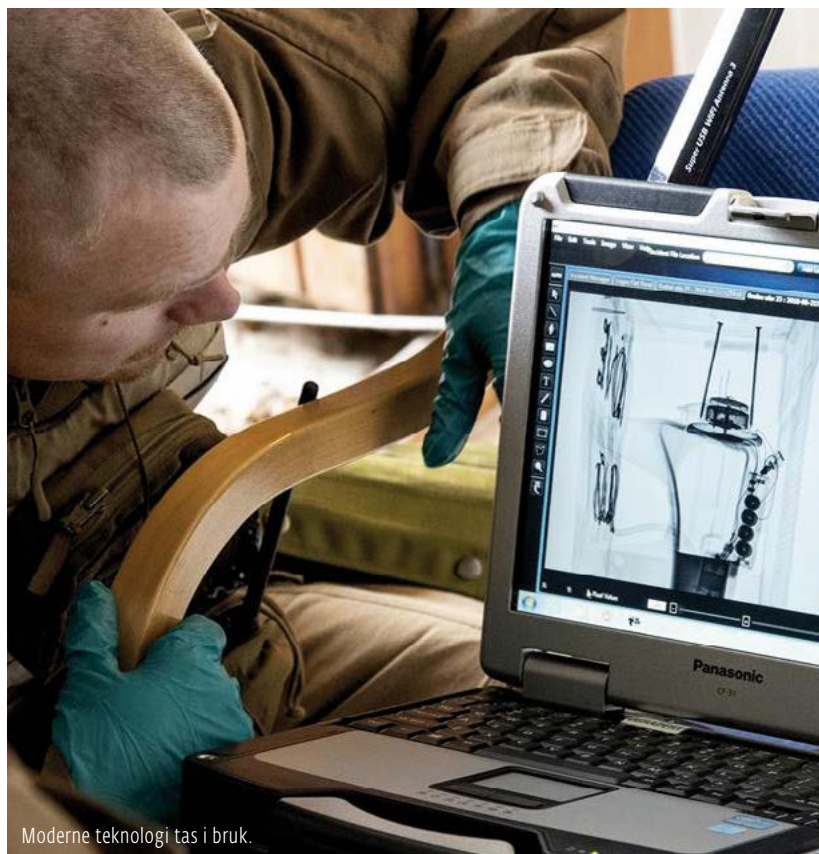
Hovedfokuset i debatten omkring matvareberedskapen i Norge har vært på beredskapslagring av matkorn.

– Vår analyse viser at slik lagring på bakgrunn av dagens forsynings-situasjon ikke er nødvendig. På den annen side er det viktig å ha forbedret planer for lageroppbygging, og at vi sikrer at tilstrekkelig silokapasitet og annen infrastruktur for slik lagring opprettholdes. Videre har vi i analyser foreslått at Landbruksdirektoratet i tillegg bør ha ansvar for å overvåke mulig risiko i verdikjeden for korn og fôr råstoffer, sier Brekke.

MÅ OPPRETTOLDES

I analysen kommer det klart frem at det viktigste i et nasjonalt beredskapsperspektiv er å opprettholde produksjonsressursene, ikke å maksimere jordbruksproduksjonen. I dette inngår både jordvern og ivaretagelse av den kompetanse som kreves for å drive jorden på en effektiv måte.

– Matjord er en begrenset ressurs. Under 3 prosent av Norges totalareal er dyrket jord og kun 1,3 prosent er egnet for dyrking av matkorn. Norge har en svært lav selvforsyningsgrad. Vi må derfor utvise tilbakeholdenhet med å omdisponere dyrkbar jord til annet formål. For matberedskapens del dreier deg seg om å kjenne til hvilke muligheter vi har med de ressursene vi rår over, og være forutseende med hensyn til å sikre oss for fremtidige kriser, påpeker ass. direktør i DSB, Per Brekke.

Moderne teknologi tas i bruk.

Foto: Forsvarets mediesenter

HÅNTERER EKSTREMT FARLIGE STOFFER

Forsvarets spesialgrupper kan også håndtere hendelser rettet mot det sivile samfunn.

– Forsvaret sitter på ressurser og kapasitet som det sivile samfunn ikke har. Vi øver på ulike scenarier der ekstremt farlige stoffer er i spill. Med et godt samarbeid med Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) på Kjeller klarer vi å gjøre øvelsene så realistiske som mulig med kontrollert bruk av skarpe midler, forklarer kaptein Allan Louis Larsen Søreng fra Forsvarets Ammunisjons- og EOD-skole (FAES) (EOD står for eksplosivrydding).

GODT TRENINGSMILJØ

En uke i året møtes fagpersonellet fra Forsvarets avdelinger for å trene på CBRN (et internasjonalt samlebegrep for kjemisk, biologisk, radioaktivt og kjernefysiske stoffer) og EOD. Hensikten er å skape et godt treningsmiljø for de avdelinger i Forsvaret som arbeider inn mot de respektive fagområder.

ENESTÅENDE KAPASITET

En av fem øvelser i inneværende år var å håndtere en hjemmelaget innretning, en såkalt skitten bombe, rettet mot det sivile samfunn. Det kan ikke tas noen sjanser og prosessen er tidkrevende. Først må eksplosivrydderne fjerne snubletråder og andre improviserte feller før CBRN-personellet kan ta over og fjerne de farlige stoffer på en sikker måte. De fleste eksplosivrydderne har erfaring fra skarpe oppdrag i utlandet, og ved Forsvarets Ammunisjons- og EOD-skole på Sessvollmoen står de for opplæringen av både militært og sivilt personell.

NORDOMRÅDENE:

BEREDSKAP OG SIKKERHET STRATEGISK VIKTIG

Nordområdene er Norges viktigste utenrikspolitiske interesseområde. Noen av verdens største forekomster av olje, gass, fisk, tømmer, ferskvann, metaller og mineraler blir nå mer tilgjengelige. Kravene til søk og redning øker.

Dette slår regjeringen fast i sin nordområdestrategi samtidig som den lanserer visjonen om et fredelig, skapende og bærekraftig nord. Det internasjonale samarbeid, næringsutvikling, kunnskap. Infrastruktur, miljøvern, sikkerhet og beredskap

fremheves som nøkkelfaktorer for en bærekraftig utvikling.

ALLE LEDD MÅ FUNGERE

Å sørge for at Norge er rustet til å håndtere fremtidige hendelser og kriser vil bli avgjørende for å lykkes.

– Et viktig ledd innen norsk beredskap er redningstjenesten, som i dag er et godt fungerende samvirke mellom offentlige, frivillige og private aktører. I dag opplever Hovedredningssentralen Nord-Norge sjøtrafikk opp til 82 grader nord som er

Opererer daglig i et barskt miljø.

Foto: Forsvarets mediesenter

et godt stykke nord for Svalbard. God kommunikasjon er avgjørende i alle redningsaksjoner.

– Som en følge av dette har Regjeringen igangsatt et stort prosjekt for full satellittkommunikasjon i Nordområdene, uttalte justis-, beredskaps- og innvandringsminister Tor Mikkell Wara (FrP) i forbindelse med gjennomføringen av Øvelse Nord.

ØKENDE FOKUS

Nordområdene har vært gjenstand for økende fokus fra mange aktører. Polhavet, de sirkumpolare landområdene og de store elvene i Nord-Russland åpnes nå for stadig mer kommersiell aktivitet og skipstrafikk. 80 prosent av skipstrafikken i Arktis i dag går i, eller gjennom, områder der Norge har ansvaret for søk- og redningsberedskapen. Samtidig øker aktivitetene parallelt med at mindre havis stadig gjør mer av kyst- og havområdene, særlig rundt Svalbard, tilgjengelige gjennom større deler av året. Denne utviklingen vil fortsette, og gjelder særlig maritim aktivitet som skipstrafikk og cruiseturisme, fiskeri og havbruk.

HVA MED HELIKOPTER?

I Justis- og beredskapsdepartementet kommer det stadig henvendelser knyttet til helikopterberedskapen i nord.

– La meg understreke at det på Svalbard har skjedd en betydelig styrking av rednings- og beredskapsområdet. Vi har fått nytt tjenestefartøy med økt seilingssesong, statlig lostjeneste og innføring av havne- og farvannsløp. Og så er det slik at redningsaksjoner over hav med store avstander er avhengige av gode redningshelikoptre. Dagens Sea King har vist seg å være svært pålitelige, men begynner å bli gamle og umoderne. I 2013 undertegnet vi kontrakt på levering av 16 nye helikoptre, som nå har begynt å ankomme Norge. Vi føler oss trygge på at vi i tiden frem til de nye helikoptrene er innfaset vil gi innbyggerne like god helikopterberedskap som vi har i dag, sier Tor Mikkell Wara.

Foto: Forsvarets mediesenter

GODKJENT OVERLEVELSESUTSTYR HOLDER IKKE

41 deltakere har testet overlevelsesutstyr i det øde islandsskapet på vestkysten av Svalbard. Resultatet ble nedslående.

I 2016 startet sivilingeniør Knut Espen Solberg og kommandørkaptein Endre Barane fra Kystvakten et prosjekt for å teste det som i dag er godkjent overlevelsesutstyr i henhold til kravene i Polarkoden. Koden er utviklet for kommersiell ferdsel i arktiske områder for 60 grader. Øvelse Sarex har foregått ut fra kystvaktfartøyet «Svalbard».

SKAL OVERLEVE I FEM DØGN

Forskere, studenter og kystvaktpersonell fra inn- og utland skulle i løpet av øvelsen komme frem til et minimum av utstyr som er nødvendig for å overleve i minst fem døgn i arktiske forhold. Dette er tiden Polarkoden setter som krav til utstyret. Deltakerne ble delt inn i åtte grupper og bygde raskt leir. Utstyrsmengden varierte fra overlevelsesdrakter og redningsflåter som telt, til kun redningsvest og vanlige turklær, uten noen form for ly. Provianten var midlertid lik; en liter vann og tre nødrasjonskjeks i døgnet. Etter bare tolv timer måtte de første deltakerne gi seg. Sko som trakk til seg vann, klær som revnet og mangel på ull i

de rimeligste pakkene gjorde vinter været uutholdelig. Etter 48 timer ble øvelsen avblåst, med bare 30 deltakere igjen på stranden.

ØKENDE TRAFIKK

Øvelsen ga overraskende resultater. 1 av 4 deltakere holdt ikke ut i 48 timer med temperaturer rundt frysepunktet. Det hersker ingen tvil om at utstyret har et stort forbedringspotensial. Stadig mer industri og turistvirksomhet kommer til Arktis. Lange avstander og varierende værforhold utfordrer søk- og redningsaksjoner. I praksis kan dette innebære at personer vil måtte klare seg selv under tøffe forhold til hjelpen kommer.

– Vi har erfart at mye av utstyret som tilbys i dag ikke er bra nok. Det skal vi ta med oss videre, sier øvelsesleder Knut Espen Solberg.

– Polarkoden, slik den er i dag, kan tolkes dithen at en kan sende med nøddestedte en presenning og et sett sokker, og teknisk sett være innenfor regelverket, sier skipssjef på «KV Svalbard», kommandørkaptein Endre Barane.

FORSKERE HJELPER FORSVARET FRAMOVER

Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) har tatt grep for å tilpasse seg og være i forkant av et samfunn i stor endring med økte krav til totalforsvaret.

Forsvaret sikter høyt.

Foto: Forsvarets mediesenter

– Å forsvare et land krever at en kan omstille seg. Derfor må også vi i FFI forandre oss, sier adm. direktør Johan-Mikal Størdal i en kommentar til at instituttet har gjort betydelige organisatoriske endringer. Det som tidligere var tre forskjellige avdelinger «Landsystemer», «Maritime systemer» og «Luftsystemer», er nå slått sammen til en stor avdeling kalt «Forsvarssystemer».

– Å samle prosjekter i en gruppe på tvers av forsvarsgrener vil gjøre det lettere å lykkes, sier Størdal. Han peker på at målsettingen er å sørge for bedre «fellesoperativ evne» ved å se Forsvaret som ett system, påpeker Størdal.

BEDRE SAMFUNNSSIKKERHET

På FFI er det et sterkt fokus på å bidra til et tryggere Norge.

– Gjennom forskningsbasert kunnskap skal vår avdeling, «Totalforsvar», bidra til å finne løsninger og gi råd til myndigheter og aktører i hele krisespekteret, både militære og sivile. Ved

avdelingen finner en alt fra terrorismeforskere som analyserer det internasjonale trusselbildet til kjemikere og biologer ved FFIs laboratorium som har døgnvakt og bidrar når nødetatene kommer over ukjente og potensielt farlige stoffer som må analyseres, forteller John-Mikael Størdal.

ØKT INNOVASJONSEVNE

For å videreutvikle arenaer for testing og eksperimentering der både militær og sivil teknologi kan settes sammen på nye måter og videreutvikles for å svare på Forsvarets behov, har FFI opprettet en helt ny avdeling, «Innovasjon og industriutvikling».

– Gjennom å samarbeide mer med sivile kompetansemiljøer og sivile industriaktører kan FFI øke knoppskytingen og dermed skape nye bedrifter og arbeidsplasser, mener adm. direktør Størdal.

DE STORE SAMMENHENGENE

Av de organisatoriske endringer FFI har gjennomført er sammenslåingen

av «Avdeling Cybersystemer», «Elektronisk krigføring» og Avdeling analyse» til «Strategiske analyser og fellessystemer» ikke minst viktig.

– Avdelingen skal skape sammenheng mellom oppgaver, operativ evne og økonomi i forsvarsektoren. Det vil i bunn og grunn si å analysere hva slags utstyr, bemanning og finansiering som må til for å løse ulike oppgaver Forsvaret kan få, slik at myndighetene får et best mulig beslutningsgrunnlag. Slik FFI ser det vil operasjoner i det digitale rom og kontroll med det elektromagnetiske spekteret stadig bli en viktigere del av forsvarsplanleggingen og militære operasjoner. Samtidig er det mange utfordringer forbundet med å skape sammenheng innenfor dette operasjonsområdet og mot resten av Forsvarets virksomhet. Gjennom den nye avdelingen vil vi legge enda bedre til rette for å lykkes med dette, sier adm. direktør John-Mikal Størdal.

SKAL PÅ NATOS HØYESTE BEREDSKAP

Telemark bataljon har øvd på strid i bebygd område i en by som er spesialbygget for dette formålet. Fra januar 2019 skal bataljonen være en del av NATOs hurtige reaksjonsstyrke.

Norske soldater holder et meget høyt nivå og har gitt seg i kast med noe av det mest kompliserte en kan øve på; strid i et urbant miljø. I treningsbyen Marnhuizen i Nederland er alt lagt til rette for å kunne øve på helt spesielle situasjoner. Den fiktive byen byr på endeløse muligheter til å øve på forskjellige scenarioer. Det er alt fra en kirke og en bensinstasjon til kafeer, lekeplasser, parkeringsplasser, boligkomplekser og gjerder. Fra åpne vinduer og dører kan en bli beskutt av fienden og komme i nærstrid. Godt kamuflerte miner, rykende bilvrak og piggråd-sperringer er noen av de utfordringer som møtte de vel 300 soldatene fra Telemark bataljon. Med seg

hadde de kampvogner, stridsvogner, sanitetsvogner og annet utstyr som kreves til slike situasjoner. Øvelsen varte i en uke.

KOMPLISERT OG KREVENDE

– Å gjennomføre operasjoner i et urbant miljø som dette er det mest kompliserte vi kan øve på. Det er svært krevende, men det er noe vi må beherske, sier bataljonens nestkommanderende, Alexander Lúbbe.

Dette bekreftes av Kristoffer Bakke-Olsen, en erfaren soldat i avdelingen. Han har tjenestegjort i bataljonen i over 6 år og vært i Marnhuizen flere ganger tidligere.

– Det er spesielt størrelsen på byen som gjør dette veldig utfor-

drende. Foruten at en kan bli beskutt fra en rekke steder blir det spilt inn nye treningsmomenter hele tiden. Det kan være «sivile» i byen, kjemiske stridsmidler kan bli simulert brukt eller det kan være feller inne i bygningene. Det gir oss svært realistisk treningsutbytte og en lærer noe nytt på hver eneste gjennomføring, forteller Bakke-Olsen.

NATO-BEREDSKAP

I 2019 skal Telemark bataljon være en del av NATOs hurtige reaksjonsstyrke, VJTF (Very High Readiness Joint Task Force). I ett år skal styrken stå for beredskap for NATO, og være klar til å rykke ut på kort varsel.

Fra treningen i Nederland.

Foto: Torbjørn Kjasvold, FMS.

FORSVARET SATSER I NORD

«Den sikkerhetspolitiske utviklingen gjør at økt tilstedeværelse av landstyrken i Finnmark er nødvendig» heter det i Landmaktutredningen. Nå er ord blitt til handling.

– Opprettelsen av Finnmark landforsvar er en viktig og riktig satsning på forsvaret av vår nordligste landsdel. Vi så et behov for å styrke den landmilitære tilstedeværelsen der. Derfor var det viktig at en i Landmaktproposisjonen besluttet nettopp dette, sier forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen.

Satsningen skjer gjennom opprettelsen av Finnmark Landforsvar, en styrking av Heimevernet innen materiell og personell, etablering av kavaleribataljon Porsanger og et nytt jegerkompani ved Grensevakten.

– Hæren og HV-17 skal inngå i et felles Finnmark Landforsvar som skal ha et helhetlig ansvar for ledelse og planlegging av landmilitære operasjoner i fylket, sier forsvarssjef Bruun-Hanssen.

På landsbasis har antall vernepliktige soldater falt. Spesielt hardt rammet er Finnmark. Sjef Heimevernet, generalmajor Eirik Kristoffersen, medgir at en har en utfordring.

– Årskullene er på rundt 1.000 og det er altfor få av dem som gjennomfører førstegangstjenesten. Stortinget har gitt Forsvaret oppgaven med å selektere slik at volumet fra Finn-

mark blir det som Forsvaret trenger. Dette skal følges opp på en god måte og er en prioritert oppgave, sier Kristoffersen.

Viktig å smøre riktig.

Foto: Forsvarets medisenter

KONTINUERLIG KOMPETANSEHEVING

Kystjegerkommandoen (KJK) øver sammen med US Marine Corps som en viktig del av sin videreutvikling.

– Øvelse Platinum Ren i Harstad er en del av et erfaringsutviklingsprosjekt med allierte styrker. Å kunne øve og sammenlikne oss med likemenn fra utlandet betyr mye for oss, sier nestkommanderende i Kystjegerkommandoen, orlogskaptein Tommy Bakkehaug.

Kystjegerkommandoen opererer langs hele Norskekysten med alt fra bordingsoperasjoner på havet til målgiving og informasjonsheving på fjellet. Operasjonen i kystnære strøk gir en utfordrende kombinasjon av

både maritim og landbasert kompetanse få avdelinger i Forsvaret har.

Den amerikanske rekognoseringsbataljonen KJK samarbeider med har de samme kjerneoppgavene. En lik arbeidsportefølje med ulike bakgrunner gir avdelingene gode forutsetninger for å lære av hverandre og hente det beste ut av hver avdeling.

– Vi ser at vi opererer i de samme miljøene, med samme mentalitet. Det gir oss en gylden mulighet til å se på hverandres utstyr og metoder. Noe gjør vi bedre, noe er de bedre

på. Fellestreningen viser hva vi gjør bra og hva vi må forbedre, sier orlogskaptein Bakkehaug.

Han vil ønske amerikanerne tilbake allerede neste år og ser heller ikke bort fra mulighetene for å sende eget personell til USA for å øve i deres miljø.

EN HISTORISK ØVELSE

Politi og sivilsamfunn anmoder regelmessig om støtte fra Forsvaret. Men hva skjer når Forsvaret trenger hjelp fra sivile etater?

På Ørland lufthavn ble det nylig gjennomført en øvelse med «motsatt fortegn». At politiet anmoder Forsvaret om bistand til å løse ulike typer oppdrag, er en nærmest daglig foreteelse. Men motsatt skjer det sjelden.

Anders Fjellestad beskriver scenarioet slik: «Klokken har passert 09.30 og på Ørland lufthavn er personellet i 132Luft-ving i full gang med dagens tjeneste. Så smeller det. Røyken velter ut av et verksted. Ryktene går. Terror? Angrep fra fremmed makt? Ulykke? Det høres skudd. Flere ligger livløse. Alarmen går hos Forsvaret og de sivile nødetatene. Nasjonal helseøvelse 2018 er i gang. En ganske historisk øvelse også».

IKKE SIDEN 1990

– Dette er første gang siden tidlig på 1990-tallet at vi øver sammen med sivile myndigheter på denne måten.

Vi har hatt flere øvelser tidligere, men da har Forsvaret gjerne trent på å støtte sivile etater. Denne gang er det motsatt. Øvelser som denne er effektive siden vi får trent på å operere sammen med sivile etater i en totalforsvarssammenheng, sier oberstløytnant Michael Baas Bottenvik-Hartmann, som er militær øvingsleder.

Helseøvelsen på Ørland var den første av fem slike øvelser i inneværende år. Deltakerne erfarte at det var forskjell mellom etatene, blant annet ved at det var ulike kommunikasjons- og sambandsløsninger mellom Forsvaret og de sivile nødetatene.

GODT FORNØYD

– Vi har erfart mye av det vi forutså på forhånd, og utfordringene klarte vi å løse rimelig kjapt. For oss var øvingsutbyttet meget bra, og vi fikk

øvd på det vi hadde forventet å kunne øve på, sier Bottenvik-Hartmann.

– Det er komplekst å forene den militære og den sivile verden i en slik øvelse, men Forsvaret har vært en god samarbeidspartner, sier Roger Harli i Helse Midt-Norge, som også var øvingsleder for øvelsen på Ørland.

– Erfaringene skal munne ut i egne evalueringer og instruksjoner som skal effektivisere samarbeidet både nasjonalt og lokalt. Målet er at sivile etater og Forsvaret skal kunne jobbe raskt og effektivt sammen i kriser. Nå skal vi bruke disse fem helseøvelsene til å videreutvikle samhandlingen mellom Forsvaret og de sivile etater, understreker prosjektleder og nasjonal øvingsleder, Olav Østerbø.

Dette illustrerer totalforsvaret.

Foto: Forsvarets mediesenter

BEDRE SAMARBEID OM DRIVSTOFFBEREDSKAP

Ny forskrift skal gi et trygt rettslig grunnlag for forsyningen av drivstoff i kriser.

Nærings- og fiskeridepartementet har vedtatt en ny forskrift for samarbeidet mellom myndighetene og drivstoffnæringen. Den nye forskriften skal sørge for at befolkningens behov for drivstoff dekkes i krisesituasjoner. I tillegg skal reglene sørge for at Forsvarets behov dekkes, og at Norge kan ivareta sine internasjonale forpliktelser. I en sivil eller militær krise vil reglene gi et trygt grunnlag for å prioritere viktige interesser.

I Nærings- og fiskeridepartementet opplyses det at en har hatt en god dialog med drivstoffnæringen ved utarbeidelsen av forslaget. Et konstruktivt samarbeid mellom myndighetene og næringslivet er det beste verktøyet for å sikre en god forsyning av drivstoff. De nye reglene gir også myndighetene adgang til å pålegge næringen plikter. Blant annet kan næringen bli pålagt å stille produkter, infrastruktur og ekspertise til disposisjon. Drivstoff-

selskapene kan også pålegges å utføre tjenester. I følge departementet vil dette kunne være nødvendig av hensyn til en effektiv beredskap på feltet.

Forskriften bestemmer at drivstoffbransjen og myndighetene jevnlig skal møtes, og legger til rette for en arena for informasjonsutveksling og øvelser.

Forskriften kan i sin helhet leses og lastes ned på www.regjeringen.no.

Foto: pixabay

SKAL BEDRE BRANNSIKKERHETEN FOR ELDRE

I anledning FN's eldredag 1. oktober har Direktoratet for Samfunnssikkerhet og Beredskap (DSB) og Helsedirektoratet (HD) sendt ut informasjon til alle landets kommuner som forklarer hvorfor godt samarbeid mellom helse og brann kan redde liv.

Eldre som har begrenset evne til å oppdage og evakuere ved brann er en særskilt risikoutsatt gruppe. For dem over 70 år er sannsynligheten for å omkomme i brann neste fem ganger høyere enn hos resten av befolkningen.

Mange eldre mottar i dag helse- og omsorgstjenester i hjemmet, og antall eldre som mottar slike tjenester forventes å øke. Kommunen skal sørge for forsvarlig helse- og omsorgstjenester til sine brukere. Det innebærer blant annet at helsehjelpen blir gitt på en slik måte at brannsikkerheten ivaretas.

DSB og Helsedirektoratet har nå fått midler fra Gjensidigestiftelsen til et prosjekt som, blant annet gjennom e-læring og oppfølging av de ansatte i helse og brann, skal støtte kommu-

nene i deres arbeid med brannsikkerheten hos risikoutsatte grupper.

I fjor ble det publisert en veileder til kommunene om samarbeid mellom helse- og omsorgstjenesten og brann- og redningsvesenet. Nå forsterkes veiledningsarbeidet overfor kommunene, og målet er at flere kommuner tar veilederen i bruk og starter opp samarbeidet i tråd med veilederens anbefalinger.

Fra Kvam i Gudbrandsdalen.

Foto: Kari Svelle Reistad, NVE

SKAL FINNE LØSNINGER PÅ FLOMPROBLEMER

Et stort europeisk forskningsprosjekt satser på at naturbaserte løsninger kan redusere skadeomfanget etter ekstreme nedbørsmengder.

Prosjektet, som har fått navnet PHUSICOS, ledes av NGI (Norges Geotekniske Institutt), har en budsjett-ramme på 100 millioner kroner via EU. Gudbrandsdalslågen utgjør en av fem demonstrasjons- og undersøkelsesområder. Navnet PHUSICOS betyr «ifølge naturen» på gresk. Premisset er at naturen i seg selv er en kilde til ideer og løsninger for å minimere risikoen som klimarelaterte natur-skader står for. Tanken er derfor at naturbaserte løsninger kan være fleksible alternativer til tradisjonelle ingeniørløsninger.

Prosjektet skal bidra til å teste dette ut gjennom fem innovative prosesser. Disse er å designe bærekraftige forvaltningstjenester ved bruk av «Living Labs» (demonstrasjons- og undersøkelsesområder). Dernest kommer teknisk innovasjon og evaluering og ledelsesinnovasjon i form av planverktøy, styringsdokumenter og implementering av mekanismer for bærekraftig bruk. Videre er hensikten å skape en kunnskapsplattform gjennom en læringsarena og etablere en omfattende og nyskapende data-platt-

form med produkter og tjenester.

NGI samarbeider med 15 europeiske partnere innen forskning, universiteter og regionale myndigheter fra syv europeiske land. Oppland fylkeskommune er en av disse, og har ansvaret for arbeidet med flom- og skredforebygging knyttet til Gudbrandsdalslågen. Prosjektet, som har en varighet på fire år, startet i juni. Foruten Gudbrandsdalen er det testområde i Italia og Pyreneene på grensen mellom Frankrike og Spania.

TEMA:

FALSKE NYHETER

Temaet på «Sårbarhetskonferansen 2018» tok for seg problematikken rundt spredning av falske nyheter. Noen av landets fremste eksperter belyste fenomenet fra ulike ståsteder. Trygge Samfunn har intervjuet fire av dem her.

– EN NY DIMENSJON

– Begrepet «fake news» er ikke av nye dato. Det nye er den enorme gjennomslagskraften spredning av budskap har fått gjennom sosiale medier. Dette er grensesprengende på mer enn en måte, sier førsteamanuensis ved Institutt for forsvarsstudier, (IFS), Senter for transatlantiske studier, Anders Romarheim.

AV JAN ERIK THORESEN

Anders Romarheim

Foto: Forsvaret

ALTERNATIV FAKTA

Bruk av falske nyheter, rykter, skittkasting, løgn, halvsannheter og usannheter er ikke noe nytt, men den digitale utvikling har gitt verden nye arenaer for eksponering av like typer budskap. Et begrep som «fake news» har vokst frem til å bli helt sentralt i vår digitale hverdag.

– Hovedårsakene til dette er forløpet til presidentvalget i USA i 2016 og den måten den valgte presidenten benytter de sosiale medier på. I prinsippet dreier «fake news» seg om plassering av et budskap hos en alternativ, fiktiv avsender. Det kan eksempelvis være fiktive diskusjonsgrupper på Facebook, som opererer som manipulerende mellomledd. Informasjonen spres med stor hastighet uten at noen egentlig har fakta sjekket sannhetsgehalten. Før var det årvåkne redaktører i media som besørget utsiling av tvilsomme opplysninger og halvsannheter. I vår tid er det ikke lenger slik. Skillet mellom sannhet og løgn er ofte godt fordekt av profesjonelle aktører som aktivt spiller på psykologiske strenger for å få innpass i betente diskusjoner. Strategien er å gjøre budskap og synspunkter så troverdig som mulig ved å legge seg nært opp til fakta, forklarer Romarheim.

BOTEMIDLER

– Det er betimelig å stille spørsmål om hvordan en kan avdekke hvorvidt det kan dreie seg om falske nyheter. For det første er det av stor

betydning å ha et årvåkent øye til agenda og spørre seg hvorfor noen vil komme med budskapet. Hvem har interesse av det? Sunn skepsis er på sin plass. Og så er det jo slik at demokratiet har vist seg å være slitesterkt. Et sterkt offentlig fokus på problemet er et godt bidrag. I tillegg har de sosiale medier selv tatt grep og fått press på seg til å gjøre mer for å utelukke tvilsomme aktører. Det gjelder både Facebook og Twitter, som uten tvil har hatt en naiv innstilling til problemstillingen så langt, understreker Anders Romarheim.

KONGEN AV «FAKE NEWS»

– Jeg kommer ikke utenom å snakke om Donald Trump. Han anklager ofte andre for å være målbærere av fake news. Mange av de utspill han kommer med er reproduisert fra Fox News. Trump er lemfeldig med fakta og er mer opptatt av å skape en effekt med sine utsagn enn at de er pinlig nøyaktige og fullkomment sanne. For utenforstående fremstår det som om alle konvensjonelle spilleregler i det politiske ordskiftet er fjernet. Begrepet «alternative fakta» er skapt under hans lederskap i Det hvite hus. Hans aktiviteter på sosiale medier er med på å skape et falskt budskap om at fake news er sterkt utberedt i samfunnet og at det kun er han selv som garanterer sannheten. Hans bidrag er destruktive og farlige for samfunnet. Trump fremstår som kongen av fake news, sier Anders Romarheim.

– Sett i historisk perspektiv springer begrepet «fake news» ut fra et annet begrep, propaganda. Går vi drøyt hundre år tilbake, til første verdenskrig så gikk verden inn i en tidsalder preget av stortilt massepåvirkning og propaganda. Den varte til inn i den kalde krigen. Vi opplevde begivenheter som Watergate-skandalen og at en fri presse kunne fremskaffe informasjon som førte til president Nixons fall. Propaganda er kommunikasjon, men snarere enveis kommunikasjon enn dialog, med et fastsatt mål å styre en målgruppes adferd og handlinger. Propaganda kan inneholde sann eller usann informasjon, selv om ufullstendige halvsannheter nok er det vanligste. Bruk av propaganda i storpolitisk sammenheng kan ha som mål å fremskaffe støtte til eksempelvis å starte en krig eller å rettfærdiggjøre tortur av fanger – altså i ytterste konsekvens. Nå må jeg samtidig understreke at propaganda slett ikke bare handler om noe negativt. Å drive propaganda for røykeforbud er et eksempel på det, sier Anders Romarheim.

«Før var det årvåkne redaktører i media som besørget utsiling av tvilsomme opplysninger og halvsannheter»

– HVORDAN SPISE EN ELEFANT?

– Vi må i hvert fall dele den opp først. På sammen måte må vi gå systematisk til verks for å heve samfunnets digitale basiskompetanse. Det nytter ikke å sitte stille i båten og passivt se på at bølgene vokser. Vi må alle innse at den digitale hverdagen er den vi er tvunget til å forholde oss til, sier direktøren for internett og nye medier i IKT-Norge, Torgeir Waterhouse. – «Fake News» har fått en renesanse gjennom utbredelsen av sosial medier, sier han.

AV JAN ERIK THORESEN

På spørsmålet om hvilke utviklingstrekk som fortøner seg rundt samfunnets holdning til den sterkt voksende digitalisering, svarer Waterhouse:

– Jeg ser tre klare utviklingstrekk. For det første øker graden av bevissthet. Dernest at flere og flere gjør noe for å tilpasse seg den nye tid. Og, for det tredje, er det flere og flere som leverer tjenester til dem som trenger hjelp. Dette med bevissthet kan igjen deles inn i to hovedkategorier. Som rådgiver møter jeg næringslivsfolk som uttrykker bekymring, men lar være å gjøre noe med det. Så har vi dem som er bevisste, men som ikke vet hva de skal gjøre, ofte med den begrunnelse at det kan komme til å medføre store økonomiske investeringer. Enkelte ganger trekkere jeg sammenlikningen med å måtte snu et tankskip. Det tar tid, men forståelsen for IKT går i riktig retning. Vi må innse

at IKT som felt er relativt nytt for det norske samfunn. Den teknologiske utvikling har kommet med brutal hastighet til en voksgenerasjon som vokste opp med de første eksemplarer av mobiltelefoner og faksmaskiner. Den unge generasjon er derimot født inn i computerens tidsalder og håndterer tidens digitale muligheter på en helt annen måte. Men i kjølvannet av dette møtes eksempelvis dagens skoleelever en lærerstand som mangler kompetanse mot det de står overfor, nemlig elevene selv. Her er det mye å ta tak i, sier Torgeir Waterhouse.

BASISKOMPETANSE OG ETTERSLEP

Selv om basiskompetansen rundt IKT er på fremmarsj, så kommer det stadig noe nytt å forholde seg til. Det dreier seg i høyeste grad om ferskvare.

– Vi kan si at det mangler både kompetanse og spisskompetanse. Og mens vi perfektionerer oss, går utviklingen sin gang. Da blir det naturlig nok, snakk om etterslep. Logisk sett blir ingen av oss noensinne ferdig utdannet. Den digitale verden kan synes brutal og krevende, men er samtidig utrolig spennende og utfordrende. Det er viktig å bekjempe den alminnelige frykt som nye teknologier fører med seg. I stedet for å kjempe i mot bør det etableres nye forretningsmodeller basert nettopp på de nye teknologiene. Noen opplever dette som «frykten for det ukjente». Tross alt er jo teknologi en «changemaker» som rokker ved de etablerte maktstrukturene. Det er viktig å ta høyde for at nye teknologiske løsninger først og fremst er verktøy for å forbedre hverdagen både for enkeltmennesket og samfunnet, påpeker Torgeir Waterhouse.

MEDALJENS BAKSIDE

Sett i historisk perspektiv har nær sagt alle oppfinnelser blitt misbrukt av mennesker. Det er nok å nevne dynamitten og spalting av atomet. For å gjøre et langt sprang til vår egen digitaliserte tidsepoke så har den åpnet for et vell av muligheter for negativ anvendelse. Hacking, ID-tyveri, trakassering og spredning av falske nyheter og ryktespredning er blitt noe alle samfunnsarenaer må forholde seg til.

– Ja, teknologien åpner mange muligheter. Dessverre er ikke alle positive. Både enkeltindivider, næringsliv og offentlig virksomhet står overfor løpende sikkerhetsutfordrin-

Torgeir Waterhouse

Foto: IKT-Norge

ger. Men når det er sagt, hva slags sikkerhet? Og kan vi i realiteten sikre oss mot alt eller er det noe vi må leve med og lære oss å håndtere? Det er grunn til å minne om at ingen eier internett. 4 milliarder mennesker er nå på nett. Internett er åpent, tilgjengelig og standardisert for alle. Teknisk sett kan vi bygge brannmurer og på andre måter gjøre jobben vanskelig for dem som vil bryte seg inn. Vi kan lage gode lister over ulike tiltak for å fremme godt nettvett. Men jo mer vi anvender internett, smarttelefon og sosiale medier jo mer sårbare er vi, understeker direktør Waterhouse.

«FAKE NEWS»-OMFANGET ØKER

Presidentvalget i USA i 2016 skapte nye begreper som «Fake News» og «alternative fakta». Vel, falske nyheter har vært formidlet til alle tider, men

etter at de sosiale medier gjorde sitt inntog er det liksom tatt av.

– Det er hevet over tvil at de sosiale medier har tjent som «nyttige idioter» for ulike interesser. Formidling av usanne og villendene utsagn

som står bak den aktuelle nyheten. Hvem kan vi stole på? Media, vil noen svare. Men media er ingen garantist for sannheten. De kan også være lurte til å omtale nyheter som er tvilsomme. Og hva med Facebook?

«Mens vi perfektionerer oss går utviklingen videre. Da vil det, naturlig nok, bli snakk om etterslep. Logisk sett blir ingen av oss noensinne ferdig utdannet»

med iøynefallende overskrifter har vært, og er, effektivt formidlet videre ved å taste «like». Omfanget av dette er stort. Mange av de falske nyheter som formidles kan være vanskelig å oppdage, ofte fordi de har en snev av sannhetsgehalt i seg. Konsekvensene kan være alvorlige, som eksempelvis at det gjør at børskursene går i en retning som viser seg gunstig for dem

De sosiale medier har tatt grep for å stanse forsøk på feilinformasjon. Men selv det vil ikke være nok. Nå ser vi en klodet versjon av Wikipedia, som har vokst seg stor i Øst-Europa. Produksjon av falske leksika viser at selv de gode gamle oppslagsverkene ikke lenger kan stoles på sånn uten videre, sier Torgeir Waterhouse.

«Alternative fakta» er ikke fakta

Opphavet til begrepet har sin rot i innsettingsseremonien til USAs president Donald Trump.

Noen utsagn og begivenheter går over i historien som helt spesielle. I aktualitetsprogrammet «Meet the Press» på fjernsynskanalen NBC i USA presenterte daværende pressesekretær i Det hvite hus, Sean Spicer, tall fra publikumsoppmøtet som åpenbart var altfor høye sammenliknet med da Barac Obama i sin tid ble innsatt. Bilder og TV-opptak viste at tallet var sterkt overdrevet. Presidentsekretær Kellyanne Conway presterte å si i en kommentar at det dreide seg om «alternative fakta» for å beskrive det som ble ansett for å være usannheter.

EN ANNEN VERDEN

Det var glissent med folk da Trump ble tatt i ed som president mens det var tjuke av folk fire år tidligere. Dyrkingen av «alternative fakta» har senere hjemmøkt USAs 45. president. Tilbøyeligheten til å dyrke slike fakta har i sterk grad bidratt til å

Foto: iStock

dele USA i to; de som støtter seg til fakta, og de som føler seg komfortable med Trumps alternative verden.

USANNHETER

«Alternative fakta» er ikke fakta, men usannheter. Nå skal det sies at det ikke bare er i USA at det manipuleres med sannheten. En skal ikke

behøve å gå utenfor norgesgrensen for å finne politikere som i større eller mindre grad opererer i skyggeland mellom sant og usant. Slik har det alltid vært, men takket være en amerikansk president er det satt navn på fenomenet. «Alternative fakta» er kommet for å bli. Det er i hvert fall helt sant!

– UAKSEPTABELT OG BEKYMRINGSFULLT

– Generelt sett er vi som enkeltindivider og nasjon løpende utsatt for påvirkning fra ulike hold. Mesteparten av dette er transparent. Men når fremmede makter bedriver systematisk og målrettede påvirkningsoperasjoner der en går på akkord med sannheten, er det å trå langt over en akseptabel grense, sier oberstløytnant Geir Hågen Karlsen ved Forsvarets stabsskole. – Kampen mot falske nyheter er kommet for å bli, sier han.

AV JAN ERIK THORESEN

Foto: Forsvarets mediesenter

«Når det gjelder å manipulere informasjon er det ingen tvil om at vi står overfor et teknologisk våpenkappløp»

– I dagens debatt og mediebilde treffer vi oftere og oftere på begrepene propaganda og informasjonspåvirkning. Opp gjennom historien har vi sett hvordan propaganda kan utformes på ulike måter avhengig av budskap og hensikt, målgruppe, formidlingsmedium og annet. Grovt sett kan vi klassifisere begrepet propaganda i fire deler. Den såkalte hvite propaganda, som er å si sannheten. Så har vi den grå som innebærer at avsenderen fremstiller sitt budskap som sannhet, men der vedkommende ikke lar seg identifisere eller budskapets korrekthet verifiseres. Sagt med andre ord; budskapet er endret på en slik måte at avsenderen oppnår sitt mål. Videre har vi den rene løgn, altså svart propaganda. Den fjerde er den voldelige; å anvende trusler og vold, forteller Geir Hågen Karlsen.

NYE MEDIER – NYE MULIGHETER

– Begrepene informasjon og propaganda har utvilsomt fått en ny aktualitet som følge av den teknologiske utvikling. I og med at verden

digitaliseres er det skapt nye plattformer, ikke minst er de sosiale medier blitt en yndet arena for opplysningsformidling av ulike karakterer. Isolert sett er det et gode med mange medier. Et mangfold er et sunnhetstegn samtidig som det også innebærer utfordringer, påpeker oberstløytnant Karlsen.

ALLE BEDRIVER PÅVIRKNING

Gjennom norsk presse kan en få inntrykk av at det bare er Russland som driver målrettet påvirkning.

– Politiske påvirkningsaksjoner fra fremmede makter er langt mer omfattende enn som så. Jeg vil si at alle makter som har interesse, behov og ressurser, er aktive. Også våre allierte. Her kan det imidlertid også dreie seg om den transparente og legitime metoden, som eksempelvis å informere om nye flykjøp for å orientere befolkningen. Konkurransen om oppmerksomheten er blitt knallhard. Troverdige informasjon fra vel ansatte kilder står i sterk kontrast til det i særlig grad Russland og Kina bedriver, understreker Karlsen.

Geir Hågen Karlsen er hovedlærer i strategisk kommunikasjon ved stabsskolen der han forsker, underviser og gir råd til norske myndigheter. Oberstløytnant Karlsen har gjennom lengre tid drevet aktiv foredragsvirksomhet så vel i Norge som i NATO sammenheng, spesielt rundt russisk propaganda og påvirkningsaktivitet. Han har publisert «Divide and Rule – Ten Lessons About Russian Influence in Europe». Når en legger til at han har en master i strategisk kommunikasjon fra BI i tillegg til Krigsskolen – og at han har tjenestegjort flere år i det tidligere Sovjetunionen, er det liten tvil om hans kunnskap om temaet.

OMFATTENDE OG MÅLRETTET

– Det hersker ingen tvil om at stormakter som Russland og Kina har bygget opp en betydelig ressurs innen digital knowhow. Norge er for dem et interessant land i kraft av olje- og gassindustrien, den strategiske beliggenhet geografisk sett og ikke minst de betydelige ressurser som følger norske interesser i Nordområdene. Russerne utøver et omfattende trykk mot Norge, men det vil ikke være riktig å hevde at det dreier seg om en propagandakrig. I så måte er nok de baltiske stater langt mer utsatt. Globalt sett er det langsiktige målet å svekke allianser som EU og NATO gjennom å skape splid mellom medlemslandene for om mulig å svekke de strenge sanksjonene mot russisk økonomi. I stedet for å måtte forholde seg til alliansene ønsker de

å håndtere ett og ett land. Det paradoksale er at det enkelte land styrker sitt forsvar som følge av den systematiske påvirkningen. Det kan være grunn til å spørre hvor vellykket dette egentlig er, sier Geir Hågen Karlsen.

ET TEKNOLOGISK VÅPENKAPPLØP

Et åpent spørsmål er hvordan en best kan forebygge og håndtere kritiske situasjoner.

– Vi må være klar over den teknikken som brukes. Det dreier seg om god gammeldags folkeopplysning og at vi må lese ting mer kritisk. Men våre motstandere er meget profesjonelle. Det er slutt på den tiden at de ble avslørt på dårlig engelsk. I dag er alt perfekt og derfor vanskeligere å avsløre. Gjennom falske Facebook

profiler kan falske nyheter spres i stort antall og i stor hastighet og stort volum. Facebook og andre sosiale medier er satt under stort press for å avdekke falske profiler, blant annet ved å utvikle algoritmer. Vi møter stadig større og nye utfordringer i takt med en økt automatisering. Så har vi forfalskning av lyd. Etter hvert vil vi se falske videoer. Profesjonelle hackere invaderer leksika, endrer teksten og forfalsker bilder. Dette har de holdt på med en stund allerede. Når det gjelder å manipulere informasjon er det ingen tvil om at vi står overfor et teknologisk våpenkappløp i årene som kommer. Dette må vi møte med besluttosomhet og høy grad av teknologisk kompetanse, sier oberstløytnant Geir Hågen Karlsen.

Hacking er en lyssky virksomhet.

Foto: Pixabay

Sosiale medier har gitt «fake news» et løft

Sett i historisk perspektiv har spredning av falske nyheter og tvilsomme rykter vært et effektivt virkemiddel for å skade enkeltmennesker, saker og nasjoner. Internettalderen forsterker fremveksten av denne menneskeskapte ukulturen.

AV JAN ERIK THORESEN

Begrepet «fake news» ble et av fjorårets mest omtalte, men representerer langt fra noe nytt. Gjennom alle tider har rykter, løgner, konspirasjoner og bevisste bedrag vært benyttet for å påvirke holdninger og handlinger. Falske nyheter er i hovedsak enten økonomisk, politisk eller ideologisk motivert.

EN DEFINISJON

Hva er egentlig falske nyheter – og hva er det ikke? Forsker Helle Sørvaag ved institutt for informasjons- og medievitenskap ved Universitetet i Bergen definerer «fake news» som en fremstilling av en nyhetshendelse som ikke har skjedd. Falske nyheter opptrer oftere i nettfomat enn i print, TV og radio. Intensjonen er å forlede eller lure mottakeren. Det

vanskeligere å oppdage. Falske nyheter stjeler journalistikkens virkemidler, gjerne i form av «klikkagn», eller tekst og bilder som skal tiltrekke seg oppmerksomhet og få leseren til å klikke seg videre. På denne måten blir mange ufrivillig «nyttige idioter». «De forsøker å låne troverdighet fra journalistikken og antar en journalistisk form og et journalistisk språk. Slik driver de parasittvirksomhet på et fenomen som folk ser på som sant og som de stoler på, mener forsker Helle Sørvaag.

FABRIKKERER FALSKE NYHETER

Det er en kjent sak at det lenge har vært spekulert i å fabrikkere falske og villedende opplysninger og pøse dette ut i ulike sosiale media. Begre-

ning av falske nyheter på internett. Over hele verden finnes det nå nettsider som er opprettet til dette formål. Spesielt har russiske myndigheter blitt anklaget for systematisk kanalisering av propaganda som har som mål å bryte ned demokratiske verdier i Europa. Internet Research Agency, bedre kjent som «Trollene fra Olginio» har opprettet falske kontoer på Twitter og Facebook for aktivt å kunne påvirke sosiale medier i favør av Russlands politiske interesser. Under det amerikanske presidentvalget i 2016 dukket det opp en rekke falske nyheter. Flere land har fått sin politiske debatt påvirket. I Tyskland har det vært spredd rykter, bl.a. om at forbundskansler Angela Merkel var med i den østtyske spionorganisasjonen Stasi. Da Brasils president, Dilma Rousseff, ble stilt for riksrett i 2016, var tre av de fem mest delte nyhetene på Facebook om saken falske.

MOTTILTAK

Facebook startet i 2016 en offensiv mot falske nyheter i USA ved å merke nyheter som var tvilsomme, sensasjonsjournalistikk er et mer velkjent begrep. Denne tjenesten ble spredd til Tyskland i 2017. I april i fjor endret Google sine søkealgoritmer slik at kvalitetsikret innhold ble mer vektlagt. I august i fjor valgte Facebook og ikke lenger bruker termen «fake news» og erstatte den med «false news» da fordi «fake» betyr at en med viten og vilje sprer usannheter, mens «false» bare betyr at nyhetene er usanne.

«Det kan være nærliggende å stille spørsmålet om verden har blitt noe bedre etter at de sosiale mediene ble allemannseie»

dreier seg altså ikke om faktafeil eller slurv fra avsenders side, eller meninger fra en mostander som en ikke liker. Falske nyheter er bevisst løgn, gjerne i form av nyhetsartikler der målet er å villede publikum. «De lages for å generere klikk som kan omsettes til reklameinntekter eller for å påvirke opinionen», mener Sørvaag.

KLIKKER SEG VIDERE

Falske nyheter kan være fullstendig oppspinn eller løgn pakket inn i virkelige hendelser. Det siste er mye

pet «trollfabrikk» fremstår som et godt eksempel. Budskapene tar sikte på å så tvil, skape splid og svekke politiske motstanderes omdømme. En kan si at ved systematisk å misbruke sosiale medier som Facebook og Twitter på denne måten, så åpner det seg muligheter en ellers aldri hadde fått. Det kan være nærliggende å stille spørsmålet om verden har blitt noe bedre etter at de sosiale medier ble allemannseie.

I de senere år har sosiale medier i økende grad vært arnested for spred-

– NØDVENDIG MED SUNN SKEPSIS

– Ikke alt vi leser, hører og ser er som det utgir seg for å være, sier fagdirektør Roar Thon i Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM). – I et samfunnssikkerhetsperspektiv er usikkerhet rundt troverdigheten problematisk, sier han.

AV JAN ERIK THORESEN

Roar Thon

Foto: NSM

Som en del av beredskapen knyttet til stortingsvalget 2017 inngikk NSM et samarbeid med Facebook, Twitter og LinkedIn. Foranledningen var at sosiale medier i enda større grad enn tidligere ville benyttes som verktøy i valgkampen. I ettertid rapporterte NSM inn en rekke etableringer av falske kontoer, som utga seg for å representere noen eller noe de ikke er. De fleste ble raskt stengt av Twitter for brudd på deres policy.

KORT LEVETID, MANGE FØLGERE

Selv om noen av kontoene bare får en levetid på noen få timer kan budskapet likevel nå ut til mange følgere.

– I noen tilfeller er det åpenbart at kontoen er falsk, men generelt sett kan det være vanskelig å identifisere hva som er rett eller ikke. Det er så avgjørt behov for en større bevissthet rundt denne problematikken, understreker Roar Thon.

SAMFUNNSKRITISKE SITUASJONER

– I et samfunns sikkerhetsperspektiv er det problematisk om vi ikke er bedre i stand til å utøve nødvendig grad av kildekritikk i samfunnskritiske situasjoner hvor pålitelig og troverdig informasjon er av stor betydning. Bare det å måtte imøtegå falske nyheter er noe som ikke nødvendigvis er ideelt eller ønskelig å bruke tid på i krisesituasjoner. NSM råder politikere, politiske og statlige virksomheter og næringslivsledere til å ta kontroll over sitt eget navn på sosiale medier. Twitter, Facebook og andre

tjenester gjør det mulig å verifisere kontoen på en slik måte at det i større grad er tydelig for andre at kontoen faktisk representere det den utgir seg for å representere. Et slikt tiltak er ingen garanti for at det ikke blir opprettet falske kontoer, men det gir brukerne større mulighet for å finne den offisielle kontoen som forhåpentligvis har større troverdighet, presiserer Roar Thon.

ET GRUNNLEGGENDE MOTTILTAK

– I et samfunn med tilnærmet ubegrenset digital informasjonsflyt er kampen om troverdig informasjon stadig viktigere. Hensikten med å opprette falske kontoer kan være mangeartet. Uansett hensikt er likevel et av de mest grunnleggende mottiltakene en sunn skepsis og kildekritisk bevissthet hos både politikere, journalister og landets innbyggere, mener Roar Thon.

OPPDAG FALSKE NYHETER

- VURDER KILDEN**
Klikk deg videre og undersøk nettsiden, formålet og kontaktinformasjon
- FORTSETT Å LESE**
Sensasjonelle overskrifter genererer klikk. Hva er egentlig saken?
- SØK OPP FORFATTEREN**
Gjør et raskt søk på forfatteren. Er personen troverdig? Fins han/hun?
- FINS DET KILDER?**
Klikk på lenker. Stemmer egentlig informasjonen overens med saken?
- SJEKK DATOEN**
Deling av gamle nyhetsartikler er ikke alltid relevant for aktuelle hendelser.
- ER DET EN SPØK?**
Merkelige saker kan være satire. Sjekk nettsiden og forfatteren for å utelukke.
- ER DU FORUTINNTATT?**
Kan dine egne overbevisninger påvirke dømmekraften din?
- SPØR EKSPERTENE**
Spør en bibliotekar, eller oppsøk en nettside for faktsjekk

Illustrasjon: IFLA

DIGITAL VERSJON AV TRYGGE SAMFUNN

I sommer startet KFB med utgivelse av Trygge Samfunn i digital versjon. Disse kommer i tillegg til to papirbaserte utgaver. Redaksjonen har så langt utgitt digitalutgaver med et tidsintervall på 2–3 uker. Utgavene inneholder aktuelt stoff fra ulike arenaer og emner innen totalforsvaret.

KONTAKTNETT FOR KVINNELIG BEFAL

Ikke alle har fått med seg at Nettverk for Kvinnelig Befal har skiftet navnet til Militært kvinnelig nettverk. Dette ble vedtatt på årsmøtet 25. januar i år. Militært kvinnelig nettverk er et formalisert kontaktnett for kvinnelig befal, kvinnelige elever ved Forsvarets befalsskoler og kvinnelig reservebefal. Nettverket har som formål å skape et nettverk som styrker Forsvaret og den enkelte ved at kvinnelig befal, befalelever og vervede skaper et sterkere samhold og utveksler erfaringer.

Foto: Forsvarets mediesenter

POLITIET TRENGER MER KAPASITET

Leder i Politiets fellesforbund (PF), Sigve Bolstad, uttrykker stor bekymring når det i samtlige politidistrikt meldes om for få ansatte og en presset bemanningssituasjon.

– Disse tilbakemeldingene kan umulig være overraskende. Dette er basert på opplysninger vi har visst om lenge, og det er på tide at Politidirektoratet lytter til de tillitsvalgte og lederne i politiet. Vi har alle et felles mål om et best mulig politi, påpeker Sigve Bolstad.

Men politidirektoratet gir mye av skylden for det de beskriver som «en krevende situasjon» på at det skal innføres nye metoder og at en må øke kompetansenivået i etaten i henhold til Politireformen mener Bolstad at det ikke er nok folk å fordele sakene på.

– Stort arbeidspress og økt saksmengde fører blant annet til sykemeldinger mens ventetiden for å ta tak i alvorlige anmeldelser ikke er akseptabelt, sier Bolstad.

INSPIRERER SINE FYLKESKONTAKTER

KFB har nylig avholdt sitt årlige «Fylkesforum», der organisasjonens fylkeskontakter samles for faglig diskusjon og felles inspirasjon. Konferansen, som fant sted på Park Inn By Radisson Hotel på Gardermoen, ble åpnet av styreleder Signe Øye, mens daglig leder Hanne Garder sto for den praktiske møteledelsen.

Oberstløytnant Henning Skøien fra Forsvarsstaben var invitert til å snakke om «Hva bør du vite om totalforsvaret i dag». Hans interessante foredrag avstedkom et positivt engasjement blant et tyvetalls representanter.

Hanne Garder orienterte bl.a. om Trident Juncture, DSBs kampanje for egenberedskap, konferanser, debattmøter og KFBs forestående navneendring.

Konferansen ble avsluttet med gruppearbeid der de enkelte fylkesrepresentanter fastsatte konkrete datoer for sine lokale arrangementer utover høsten.

FORSVARSFØRENINGEN MED SUKSESS PÅ ARENDA SUKA

Norges Forsvarsforening satset stort på sin deltakelse på årets Arendalsuke. – Det er helt tydelig at interessen for Forsvaret og samfunnssikkerheten generelt er sterkt økende. Det merket vi til fulle under våre arrangementer. Vi gjennomførte flere store debatter; en politiker-debatt der forsvarsminister Frank Bakke-Jensen (H), Liv Signe Navarsete (SP), Tybring-Gjedde (FrP) og Espen Barth-Eide (AP) skulle besvare hva de ulike partiene hadde bidratt med for å styrke Forsvaret de senere år. Diskusjonen ble frisk og engasjementet fra salen var stort. Det var det også i den andre debatten om Heimevernet, der sjef HV Eirik Kristoffersen holdt et tankevekkende foredrag. Begge debattene gikk for fullsatt saler. I tillegg ble seansene kjørt på nett og nådde 4.–5.000 tilhørere. Reaksjonene i ettertid har vært svært positive. I tillegg har arrangementene vi hadde i samarbeid med bl.a. NVIO og NROF om stand, godt besøkt, forteller generalsekretær Christian Bugge-Hjort. Han ser frem til en begivenhetsrik tid der en rekke av Forsvarsforeningens 69 lokale foreninger vil sette trykk på å påvirke det politiske miljøet.

Foto: Forsvarets mediesenter

GODE TILBUD FRA FOLK OG FORSVAR

Folk og Forsvar kan presentere en svært omfattende liste over aktuelle hefter og blader om norsk sikkerhets- og forsvarspolitik. Dette føyer seg inn i rekken av tilbud om plakater og muligheter for å delta på seminarer over hele landet. Folk og Forsvar tilbyr dagsseminaret «Sikkerhetspolitikk, Norge, Europa og verden», rollespillet «Fred og konflikt», spesialtilpassede foredrag, støtte til studieturer og stipend. Alt dette er gratis for dem som er interesserte.

I inneværende år arrangerte Folk og Forsvar ikke mindre enn 31 seminarer på sentrale steder rundt om i landet. 19 av disse ble arrangert første halvår, men de resterende 12 startet oppi Førde 3. oktober og ble avsluttet i Bodø 15. november. Dagsseminarene omfatter foredrag om samfunnssikkerhet og beredskap, sikkerhetspolitikk i en global verden, aktuelle temaer som Midtøsten, terrorisme, ekstremisme og radikaliseringsforuten cybersikkerhet. Seminarer har vært gratis for deltagerne. Folk og Forsvar kan melde om stor interesse for sine arrangementer.

EN BETYDELIG AKTØR

Som et relativt lite forbund organiserer Pefo (Personelforbundet) rundt 2.700 sivilt og militært ansatte i forsvarssektoren med hovedvekt på Forsvaret. For å oppnå større innflytelse og slagkraft har organisasjonen vedtatt å melde seg inn i Parat og skifte navn til Parat forsvar.

Forbundsleder i Parat forsvar, Johan Hovde, mener sammenslutningen vil føre til at det tidligere Pefo vil bli en betydelig aktør innen forsvarsrelaterte virksomhetsområder.

– Med de endringer og den omstillingstakten vi opplever innen Forsvaret og forsvarsektoren for øvrig, er det helt nødvendig for oss å sikre våre medlemmer et best mulig tilbud. Ved å slutte oss til Parat som underorganisasjon får vi tilgang på bredere kompetanse og flere som kan bidra med kvalitative gode råd og hjelp. Vi ser det som helt nødvendig å ha tilgang til bl.a. juridiske tjenester. Sakskompleksiteten har økt dramatisk de senere årene, sier Johan Hovde.

STOR AKTIVITET I KFB

I etterkant av den vellykkede «Sårbarhetskonferansen 2018» er aktivitetsnivået i KFBs sekretariat preget av flere forespørsler om foredrag.

Nylig arrangerte KFB og Parat forsvar et vellykket frokostmøte med tittelen «Er du forberedt på krise eller krig?» Konferansen var todelt; mens oberst Sven Harald Halvorsen fra Forsvarsdepartementet informerte om storøvelsen Trident Juncture holdt KFBs daglige leder, Hanne Garder, et foredrag om egenberedskap. Det dreide seg om et åpent møte der alle var velkomne uten forhåndspåmelding.

KFB er en av fem frivillige forsvarsrelaterte organisasjoner som fikk i oppdrag av Forsvarsdepartementet å igangsette åpne møter om Trident Juncture. Hensikten er å informere om hvorfor øvelsen avholdes og peke på hva totalforsvaret omfatter. Møtene ble arrangert i Oslo, Bergen, Tromsø, Kristiansand og Stavanger. De fem organisasjonene er, foruten KFB, Norges Forsvarsforening, Folk og Forsvar, Norske Reserveoffiserers Forbund og Den norske Atlanterhavskomite.

Foto: Forsvaret

– Jeg er et godt eksempel på at en allsidig bakgrunn slett ikke er noen hindring for at en kan gjøre karriere i Forsvaret, sier miljøoffiser ved Forsvarets operative hovedkvarter, major Marianne Rygh Bø. Nå leder hun Skade- og miljøverngruppen i øvelsen Trident Juncture.

AV JAN ERIK THORESEN

– FORSVARET ÅPNER MANGE MULIGHETER

Født og oppvokst i Alta, tok videregående i Bergen, bodde i Harstad, tok Befalsskolen på Jørstadmoen, bor nå i Oslo, men ukependler til Bodø. Humoristisk sett kan en si at Marianne Rygh Bø behersker mange målføre, noe som har vært til stor nytte opp gjennom hennes yrkesaktive liv.

IMPONERENDE CV

Det hele startet ikke på Befalsskolen, men på Universitetet i Tromsø der hun i 1989 ble Cand. Mag i geologi og geografi. Så har hun en bror som gikk på Befalsskolen. Dette var nok en inspirasjon til å følge hans eksempel. I 1990 begynte hun på Befalsskolen på Jørstadmoen, utskrevet sjersjantkurs.

Hennes karriere har vekslet mellom stillinger i Forsvaret og det sivile. I en periode virket hun som

lærer i videregående skole. I fem år var Marianne Rygh Bø lærer og kursleder for voksne fremmedspråklige. I 1998 ble hun Cand. Cient ved Universitetet i Oslo (naturgeografi).

– Mine studier har ført meg inn i en gren av Forsvaret som kanskje ikke er så godt kjent for mange. Ikke alle forbinder miljøvern og militærgeografi med Forsvaret sånn uten videre. Jeg har vært så heldig å få bruke mine personlige interesser også i utenlandsoppdrag som militærgeograf og miljøvernoffiser. I 12 måneder var jeg dessuten FN-observatør i Sør-Libanon. Å være stasjonert ute har vært både lærerikt og inspirerende. Møter med mennesker har gitt meg både kunnskap og innsikt i fremmede kulturer. Slike erfaringer har vært viktige for meg, sier Marianne Rygh Bø.

SPENNENDE

Major Bø, som tidligere også har Krigsskolen og Stabsskolen, kan se tilbake på 7 år som miljøvernoffiser og deretter seksjonssjef i Miljøvernseksjonen i FABCS (Forsvarets ABC-skole). Fra 2008 var hun stabsoffiser i FMGT (Forsvarets militærgeografiske tjeneste) frem til 2010.

– Fra da av har jeg vært stabsoffiser med majors grad i Forsvarets operative hovedkvarter (FOH). Det er spennende å jobbe fellesoperativt med mange dyktige kolleger på laget, sier Marianne Rygh Bø.

EN STOR OPPGAVE

Siden begynnelsen av 2016 har major Bø vært leder for Skade- og miljøverngruppen i Trident Juncture, den store NATO-øvelsen. Det sier seg selv at det er mange utfordringer

Stridsvogner kan gjøre store skader i terrenget. Bildet er fra en tidligere øvelse på Stange.

Foto: Forsvarets mediesenter

knyttet til potensielt skadeverk når stridsvogner og annet tungt materiell kjører inn over innmark.

– Det er ikke til å unngå at det blir langt større skader enn det som er vanlig ved øvelser. Trident Juncture er en svært omfattende øvelse. Så går den på en tid på året da det erfaringsmessig kan bli mye nedbør. Forsvaret er svært opptatt av at eierne av nedkjørte postkasser, gjerder, veier og innmark skal få erstatning. I min avdeling er det 29 personer, nærmere bestemt miljøvernoffiserer og skadeoffiserer, som arbeider døgnet rundt for å motta, registrere og gi råd om ulike hendelser. I forkant har vi hatt møter med NATO-landenes miljøoffiserer for best å kunne forebygge og begrense skadeomfanget. Samtlige deltakerlands avdelinger har mottatt foldere

som gir veiledning og retningslinjer på sine respektive språk. Det er i det hele tatt mye å ta hensyn til. Som vertsnasjon bruker Norge Rekvisisjonsloven for å øve på sivil grunn, forklarer major Bø. Hun presiserer at det er mange viktige detaljer å ta høyde for.

– Vi er ekstremt opptatt av smittefare, ikke minst i våre elver og vassdrag. Bakterier kan spre seg via mennesker eller materiell gjennom styrkene som forflytter seg over store deler av landet. Konsekvensene på lang sikt kan bli dramatiske hvis vi ikke er pinlig grundige i det forebyggende arbeidet. For øvrig gir folderen en utførlig beskrivelse av alle forhold og det ansvar som påhviler hvert enkelt deltakerland, forklarer major Bø.

ROSER FORSVARET

Major Marianne Rygh Bø kan ikke få fullrost Forsvaret for måten ting legges til rette på.

– Jeg liker å ta mulighetene når de byr seg. Forsvaret er en fleksibel arbeidsplass som gir rom og muligheter for dem som vil utvikle seg gjennom sivil utdanning og jobb, for så å vende tilbake igjen. For noen er det viktig i en fase av livet. Arbeidet med Trident Juncture, og ikke minst etterarbeidet, er altoppslukende. Jeg lever med det og stortrives. En av mine hobbyer er å lese. Nå er det Trident Juncture som tar all tid, sier miljøoffiser, major Marianne Rygh Bø.

gjesteskribenten: Johan Hovde

Johan Hovde er forbundsleder i Parat forsvar, som organiserer sivile og militære ansatte i Forsvaret. Han har bl.a. vært seksjonssjef i Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) og nestkommanderende i Kampvognprosjektet. Hovde har Stabs-skolen, Krigsskolen og en Bachelor i IT-ledelse ved Handelshøgskolen BI.

Fra familieberedskap til strategiske beredskapsavtaler.

Skjerpet sikkerhetspolitisk situasjon, terroraksjoner som stadig kommer nærmere og nærmere, klima som endrer seg. Har vi i Norge et godt nok forsvar, har politireformen medført et tryggere samfunn og får sivilforsvaret ressurser nok for å ivareta sin del av beredskapen? Vil disse etatene være i stand til å beskytte oss dersom en situasjon skulle oppstå? Dette er spørsmål som har blitt belyst i media i den senere tid. At vi som vanlige borgere skal forholde oss til alt dette ser jeg kan være krevende. Er vi flink nok til å kunne ta vare på oss selv om det skulle knipe? Det har i den senere tid blitt satt fokus på hva du og jeg kan gjøre for å kunne ta vare på oss selv dersom uværet eller en annen hendelse skulle inntreffe. Spørsmålet er vel egentlig hvor bevisst er vi på vår egen sikkerhet og beredskap. Vi har «alle» røyk- og brannvarslere i huset, vi har slukkingsutstyr, vi har tegnet forsikringer over våre verdier. Men har vi ekstra mat og vann i huset til å klare oss over noen døgn?

Min yngste sønn skulle på leirskole og lurte veldig på hva de kom til å lære. Skolen som vi tilhører har selvsagt satt noen læringsmål for leirskolen. Jeg tok meg tid til å reflektere sammen med min sønn over hva han kom til å lære. De skulle bo på hytte sammen med andre som de ikke kjenner så godt, kanskje de skulle lære seg å være ute i all slags vær, lære å tenne bål og lage litt enkel mat, lære seg litt om kart og kompass og ikke minst klare seg uten mobiltelefon en hel uke. Poenget mitt er vi lærer fra tidlig alder gjennom skolen litt om det å ta vare på deg selv og vise omtanke og hjelpe andre. Det er vårt ansvar som voksne å vedlikeholde denne kunnskapen, kall det gjerne familieberedskapen.

Andelen av den oppvoksende befolkningen som avtjener verneplikten har blitt lavere de siste årene. I forsvaret har mange fått opplæring og forståelse av forsvarrets rolle, samt fått kjennskap til totalforsvarets roller. Med den andel som nå avtjener verneplikten vil kunnskapsnivået knyttet til forsvarrets og totalforsvaret roller nå ut til et begrenset antall borgere i landet. Dette kan være med på å redusere det generelle kunnskapsnivået knyttet til beredskap, totalforsvar og hvordan vi skal ta vare på oss selv over en periode. Den lave andelen som avtjener sin verneplikt kan med andre ord medføre en svekkelse av forståelsen knyttet til egenberedskap også. Som soldat lærer du relativt raskt at du skal ta vare på det selv og dine medsoldater. Nå når mesteparten av norske tenåringer ikke får førstegangstjeneste hviler det

kanskje et ekstra ansvar på å drive opplæring og informasjon til befolkningen. Jeg er svært opptatt av å jobbe med våre opparbeidete plikter og rettigheter som våre medlemmer har som ansatt i forsvarssektoren. Vi jobber aktivt med saker som treffer vår sektor generelt og saker som treffer personellet spesielt. Vi har vært gjennom flere 10 år med omstillinger i vår sektor, men det tempo og krav som stilles nå har aldri vært tøffere. Det skal frigjøres midler slik at pengene går til operative behov. De operative behovene er som oftes større enn de kravene som stilles. Det snakkes for mye om operative krav, men hva er de operative behovene og hva koster det.

Vi står nå ovenfor en omstilling av vedlikeholds- og forsyningstjenesten i Forsvaret. Det er et politisk krav at det skal benyttes sivile aktører gjennom såkalte strategiske avtaler, hvor dette er kosteffektivt. Hva disse avtalene inneholder er svært vanskelig å få innsikt i. At disse avtalene kommer til å understøtte de militære kravene er nok sikkert, men vår hypotese er at det blir svært utforende å få hjelp fra disse aktørene når stor samfunnet har behov ved en krise. Avtalene er slik vi kjenner til satt opp slik at de skal kunne utløses ved behov fra Forsvaret, da kommer det selvsagt en kostand når de blir benyttet. Hvem som tar regningen når storsamfunnet har behov ved en ulykke, krise eller en naturkatastrofe er vel et betimelig spørsmål å stille. Jeg håper de rette instanser innen statsforvaltningen snakker sammen og samarbeider slik at vi gjennom disse avtalene sikrer vår trygghet. Kostanden ved å ha sivil beredskap er ofte svært høye. Har vi som nasjon råd til å ikke ha denne beredskapen?

Selv med all verdens gode avtaler og perfekte beredskapsorganisasjoner kan vi vel egentlig ikke forvente oss at kommunen, fylke eller staten kommer på døra di med en gang en hendelse inntreffer. Vi i Parat forsvar har i mange år hatt samarbeid med KFB og vi vil i fremtiden også ha samarbeid. Parat forsvar er nå sammenslått med en stor organisasjon. I Parat finner mange andre fra ansatte i statsforvaltningen og ikke minst innenfor det private næringsliv. Gjennom å samarbeide med disse skal vi også være med på å rette fokus inn mot totalforsvarstankegangen. Det er nettopp sammen vi kan utgjøre en forskjell og sammen kan vi lære av hverandre.

KFB er et samarbeids- og interesseorgan for organisasjoner som er opptatt av samfunnsikkerhet og beredskap med utgangspunkt i Totalforsvarskonseptet:

NEGOTIA

MILITÆRT KVINNELIG
NETTVERK (MKN)

NORGES KVINNE- OG
FAMILIEFORBUND (K&F)

NORGES LOTTEFORBUND (NLF)

PARAT FORSVAR

NORGES FORSVARSFORENING (NFF)

FOLK OG FORSVAR

NORGES SIVILFORSVARSFORBUND

POLITIETS FELLESFORBUND

NORGES MILITÆRKAMERATERS
FORBUND (NMKF)

H.M. DRONNING
SONJA ER KFBS
ÆRESPRESIDENT

PRINSESSE ASTRID
FRU FERNER ER KFBS
HØYE BESKYTTER

STYRET

LEDER

Signe Øye

styreleder@kfb.no

NESTLEDER

Patricia Flakstad

patflak7@gmail.com

MEDLEMMER

Wenche Rolstad (K&F)

wrwenche@gmail.com

Line Wigdal Raustein (NLF)

linewraustein@gmail.com

Synnøve Lohne-Knudsen (NEGOTIA)

slk@negotia.no

Jeanette J. Jensen

jea.juje@gmail.com

Inger Løwen

inger.lowen@parat.no

SEKRETARIATET

DAGLIG LEDER

Hanne Guro Garder

hanne.garder@kfb.no

SEKRETARIATSMEDARBEIDER

Hilde Andrea Johansson

hilde.johansson@kfb.no

REDAKTØR

Jan Erik Thoresen

redaksjon@kfb.no

FYLKESKONTAKTER

AUST-AGDER

Gro Jareid

976 34 035

ghj.eid@gmail.com

HORDALAND

Bjarnhild Hodneland

928 93 155

bj.hodneland@gmail.com

OSLO OG AKERSHUS

Jeanette J. Jensen

467 74 066

jea.juje@gmail.com

TELEMARK

Åsne Fjeld

971 18 822

aasnesfjeld@gmail.com

VESTFOLD

Solfrid Bergan

975 34 676

godt.salg@start.no

BUSKERUD

Kari Harm

917 28 547

kaharm@online.no

MØRE OG ROMSDAL

Anne-Lise Johnsen

412 48 664

anlijohnsen@gmail.com

SOGN OG FJORDANE

Nina C. R. Solvi

926 67 111

ninasol1@online.no

TROMS

Emmy Iversen

977 62 598

emmyiversen@yahoo.no

TRØNDELAGE

Mari Mosand

911 12 972

mosand@gmail.com

HEDMARK

Grete Nordbæk

970 61 098

greno10@online.no

OPPLAND

Wenche Rolstad

402 44 896

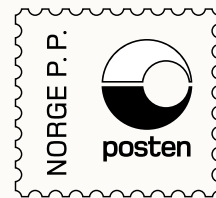
wrwenche@gmail.com

VEST-AGDER

Vera Ringdal Folkvord

915 81 675

verafolkvord@hotmail.com

ØKT AKTIVITETSNIVÅ I FORSVARET

Foto: Forsvarets mediesenter

Statsbudsjettet for 2019 signaliserer mer trening og øving, kortere reaksjonsevne og mannskaper som evner å holde ut i en konfliktsituasjon.

Regjeringen har foreslått å øke neste års budsjett med 4 milliarder kroner. Det er særlig Hæren, Sjøforsvaret og Heimevernet som prioriteres i tillegg til at en skal følge opp langtidsplanens storstilte satsing på Luftforsvaret. Med dette forslaget blir hele 70 prosent av den økonomiske opptrappingen som ble planlagt fra 2017 og frem mot 2020, nådd i 2019. Samlet sett foreslås det å bevilge 58,9 milliarder kroner for 2019.

HEIMEVERNET STYRKES

Objektsikring er en viktig del av Heimevernets oppgaver. I budsjettet er det tatt høyde for å øke HVs evne til å sikre objekt ved å gi mer til trening og øving i områdestrukturen. Flere soldater skal øve årlig og lengden på trening og øving økes. Soldatene skal få høyere kompetanse og bedre utstyr, blant annet skal hver soldat få moderne håndvåpen. Heimevernet skal også styrkes for å ha

oppgaver knyttet til rotasjonsordningen med amerikanske styrker på Værnes.

STORE INVESTERINGER

Neste års budsjett vil bli preget av store utbetalinger til F-35 kampfly, ubåter, nye kystvaktartøy, maritime patruljefly, kampflutvern og kampvogner til Hæren og til NH90 helikoptre.

Forsvaret er i rute med anskaffelsen av de nye kampflyene. I budsjettforslaget ber regjeringen om fullmakt til å kjøpe seks nye fly, slik at antallet samlet kommer opp i 46. Det vil være 15 operative F-35 i Norge ved utgangen av 2019. Fram til alle flyene er på plass er det F-16 som ivaretar kampflyberedskapen. Kampflyene skal ha Ørland flystasjon som hovedbase. NH90 helikoptrene skal benyttes på fregattene og på Kystvaktens fartøy. Alle helikopteravdelingene viderefører sin operative aktivitet i 2019. De nye redningshelikoptrene skal fases inn etter at de har blitt testet og evaluert.

SKAL STYRKE BESETNINGENE

Regjeringen vil styrke Sjøforsvaret ved å etablere en femte besetning på fregattene, noe som innebærer at den sjø-

militære kompetansen og operative evne blir bedre. Økningen er i tråd med intensjonene i langtidsplanen.

ØVER MER MED ALLIERTE I NORD

I tråd med langtidsplanen skal aktiviteten i Brigade Nord, i Hans Majestet Kongens Garde og ved Garnisonen i Sør-Varanger økes. Det er også lagt opp til at Forsvaret kan øve reservister, og Hæren vil i 2019 kalle inn deler av sin aktive reserve. Reservistene skal øve og trene sammen med soldater som er i tjeneste. Hæren skal også øve og trene sammen med allierte i nord. Det er i tråd med Norges områdepolitikk og i samsvar med langtidsplanen.

Hvordan skape et trygt og robust samfunn?

Klikk deg inn på

www.kfb.no

KFB
Kvinnens Frivillige Beredskap